

Europese
Commissie

Peer Review
op het gebied van
sociale bescherming
en sociale inclusie

Het Belgisch Platform tegen armoede en sociale uitsluiting EU2020

SAMENVATTEND VERSLAG

België, 14-15 januari 2014

Deze publicatie wordt ondersteund door het programma voor werkgelegenheid en maatschappelijke solidariteit (2007-2013) van de Europese Unie.

Dit programma wordt uitgevoerd door de Europese Commissie. Het beoogt de uitvoering van de doelstellingen van de Europese Unie op het gebied van werkgelegenheid, sociale zaken en gelijke kansen financieel te ondersteunen en aldus bij te dragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van de Europa 2020-strategie op deze gebieden.

Het programma heeft een looptijd van zeven jaar en richt zich op al wie kan bijdragen aan de ontwikkeling van goede en doeltreffende wetgeving inzake werkgelegenheid en sociale zaken.

Voor meer informatie: <http://ec.europa.eu/progress>

Het Belgisch Platform tegen armoede en sociale uitsluiting EU2020

HUGH FRAZER
NATIONAL UNIVERSITY OF IRELAND MAYNOOTH

SAMENVATTEND VERSLAG

Europese Commissie

Directoraat-generaal Werkgelegenheid, sociale zaken en inclusie
Manuscript voltooid in maart 2014

Deze publicatie werd in opdracht van de Europese Commissie opgesteld door

© Omslagillustratie: Europese Unie

Noch de Europese Commissie, noch enige persoon die optreedt in naam van de Commissie kan verantwoordelijk worden gesteld voor het gebruik dat kan worden gemaakt van de gegevens in deze publicatie.

Meer informatie over de Peer Reviews is beschikbaar op:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1023&langId=en>.

*Europe Direct helpt u antwoord te vinden op uw vragen over de Europese Unie.
Gratis nummer (*):*

00 800 6 7 8 9 10 11

(* Als u mobiel belt, hebt u misschien geen toegang tot gratis nummers of kunnen kosten worden aangerekend.

Meer gegevens over de Europese Unie vindt u op internet via de Europaserver (<http://europa.eu>).

Catalografische gegevens bevinden zich aan het einde van deze publicatie.

Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2014

ISBN 978-92-79-36738-0

doi: 10.2767/13946

© Europese Unie, 2014

Overneming met bronvermelding toegestaan

Inhoudsopgave

A.	Beleidscontext op Europees niveau	7
B.	Het Belgisch Platform tegen armoede en sociale uitsluiting EU 2020	13
C.	Beleid en ervaringen in de deelnemende landen en bijdragen van de stakeholders	18
D.	Belangrijkste gespreksonderwerpen van de bijeenkomst	22
E.	Conclusies en geleerde lessen	31
F.	Bijdrage van de peer review tot Europa 2020 en het sociaal investeringspakket	34
	Bronnen	36

Samenvatting

De peer review over het Belgisch Platform tegen armoede en sociale uitsluiting EU2020 vond plaats in Brussel van 14 tot 15 januari 2014 in de gebouwen van de federale programmatorische overheidsdienst maatschappelijke integratie (POD MI). De bijeenkomst werd bijgewoond door regeringsfunctionarissen, vertegenwoordigers van ngo's, mensen die in armoede leven en experts uit het gastland en de acht andere deelnemende landen: Bulgarije, Finland, Frankrijk, Griekenland, Ierland, Malta, Oostenrijk en Tsjechië. Ook stakeholdervertegenwoordigers van het Europees netwerk tegen armoede en het Sociaal Platform, en vertegenwoordigers van GD Werkgelegenheid, sociale zaken en inclusie (Europese Commissie) en ÖSB Consulting namen deel aan de peer review.

Centraal tijdens de peer review stond de vraag naar het betrekken van stakeholders bij het onderdeel 'sociale inclusie' van de Europa 2020-strategie, de open coördinatiemethode inzake sociale bescherming en sociale inclusie (sociale OCM) en het sociaal investeringspakket. Tijdens de peer review werd het Belgisch Platform besproken, een vernieuwend initiatief dat alle stakeholders samenbrengt voor het monitoren en formuleren van aanbevelingen inzake de huidige Europese situatie op het vlak van armoede en sociale uitsluiting. Het Belgisch Platform werd als een belangrijk initiatief beschouwd dat met succes diverse stakeholders samenbrengt, vooral dan uit verschillende regio's, het maatschappelijke middenveld en mensen die in armoede leven. Het Platform is ook, wat de sociale inclusieprocessen op EU-niveau betreft, een belangrijke informatiebron en bewustmakingsinstrument. Toch waren veel deelnemers van mening dat de impact op het Belgische beleid ter bestrijding van armoede en sociale uitsluiting in het algemeen en op Europa 2020 en de sociale OCM tot nu toe eerder beperkt is gebleven. Om de invloed van het Platform in de toekomst te vergroten (vooral op de nationale hervormingsprogramma's, de nationale sociale verslagen en de landenspecifieke aanbevelingen) zou het een aantal uitdagingen het hoofd moeten bieden. Dit zijn onder andere het verkrijgen van een formelere status als overlegorgaan binnen de Belgische besluitvorming en van meer politieke steun op hoog politiek niveau, het verstrekken van meer feedback over de geboekte resultaten aan de deelnemers, een verbetering van de reeds positieve inspanningen om mensen die in armoede leven te betrekken en een uitbreiding van de besproken thema's. Ook zouden economische thema's die rechtstreeks met sociale aspecten samenhangen in de nationale hervormingsprogramma's behandeld moeten worden. Tenslotte is een breder engagement naar overheidsambtenaren en beleidsmakers toe noodzakelijk, zodat men niet alleen ambtenaren betreft die bevoegd zijn voor het het sociaal beleid, maar ook de verantwoordelijken voor het economische beleid, werkgelegenheid en de arbeidsmarkt.

In het algemeen toonde de peer review aan dat er op EU-niveau een sterk beleidskader voor stakeholderbetrokkenheid bestaat voor maatregelen in verband met sociale inclusie. Het is een sleutelement van het Verdrag van Lissabon, de Europa 2020-strategie, de doelstellingen van de EU inzake sociale bescherming en sociale inclusie en de sociale open coördinatiemethode, het sociaal investeringspakket en de aanbeveling van de Commissie over investeren in kinderen en de EU-Structuurfondsen. Toch stellen de inspanningen van veel lidstaten om stakeholders bij de Europese processen te betrekken eerder teleur. Dit werd beschouwd als een cruciale factor voor het gebrek aan vooruitgang wat de armoede- en sociale uitsluitingsdoelstelling van de EU betreft, een probleem dat dringend aangepakt

moet worden. Tegelijkertijd bleek uit de peer review dat er talrijke goede praktijken bestaan waarop men kan terugrijpen en dat er het afgelopen decennium nuttige ervaringen op het gebied van stakeholderbetrokkenheid opgedaan werden, vooral in verband met de sociale open coördinatiemethode sinds 2001.

De belangrijkste discussiepunten betroffen de definitie van stakeholderbetrokkenheid, het belang van stakeholderbetrokkenheid voor een degelijke beleidsvorming en de vraag naar de manier waarop de stakeholders geselecteerd (zouden moeten) worden. Daarnaast vroeg men zich af of formele (wettelijke) en representatieve structuren beter zijn dan open structuren, wat er nodig is om de participatie van mensen die in armoede leven te waarborgen, hoe er met de verwachtingen van de deelnemers omgegaan moet worden om teleurstellingen te vermijden en tenslotte hoe de betrokkenheid van stakeholders binnen Europa 2020 en het sociaal investeringspakket versterkt kan worden en waarom dit noodzakelijk is.

Naast de specifieke conclusies over het Belgisch Platform kwam men tot de volgende algemene vaststellingen:

- Stakeholderbetrokkenheid vormt een belangrijke maatregel om het stijgend democratisch tekort aan te pakken, om een grotere sociale inclusie binnen de EU te verkrijgen en om de EU-doelstelling inzake armoede en sociale uitsluiting te bereiken.
- Politiek leiderschap is essentieel om ervoor te zorgen dat de stakeholderbetrokkenheid daadwerkelijk een impact heeft.
- Het betrekken van stakeholders bij de Europese processen moet gebaseerd zijn op een cultuur van betrokkenheid op alle beleidsniveaus, te beginnen met het lokale niveau.
- Stakeholders moeten uit diverse beleidsdomeinen komen (zowel economisch als sociaal), verschillende beleidsniveaus (nationaal, regionaal en lokaal) en alle sectoren omvatten.
- Het is uitermate belangrijk om vanaf het begin duidelijk te bepalen wat de status en het doel van de stakeholderbetrokkenheid zijn, en ervoor te zorgen dat deze een betekenisvolle en transparante impact heeft op de nationale beleidsvorming.
- De participatie van mensen die in armoede en sociale uitsluiting leven is cruciaal en moet adequate steun en middelen krijgen.
- De steun en het pleidooi van de EU voor meer stakeholderbetrokkenheid (meer bepaald in de context van het Europees Semester, de nationale hervormingsprogramma's, de nationale sociale verslagen, de jaarlijkse groei-analyse, de landenspecifieke aanbevelingen, de uitvoering van het sociaal investeringspakket en het Europees Platform tegen armoede en sociale uitsluiting) zouden verdergezet en versterkt moeten worden.
- Er zou meer steun moeten komen van de Commissie en het Sociaal Beschermingscomité (zoals een betere kennisuitwisseling, de ontwikkeling van richtlijnen inzake goede praktijken, opvolging en controle, en meer steun van de EU-Structuurfondsen).

A. Beleidscontext op Europees niveau

Het Europees beleidskader voor deze peer review wordt bepaald door het Verdrag van Lissabon, de Europa 2020-strategie, de sociale doelstellingen van de EU die de open coördinatiemethode inzake sociale bescherming en sociale inclusie (sociale OCM) ondersteunen en het sociaal investeringspakket. Deze belangrijke beleidsinstrumenten streven ernaar om van inspanningen ter bestrijding van armoede en sociale uitsluiting een centraal element binnen de EU- en nationale beleidsvorming te maken. Elk van deze instrumenten roept de lidstaten op om alle relevante stakeholders en beleidsniveaus te betrekken bij het ontwikkelen, uitvoeren en monitoren van beleidsmaatregelen ter bevordering van sociale inclusie.

Het Verdrag van Lissabon

Artikel 9 van het Verdrag van Lissabon bepaalt dat de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting een centraal belang van de Europese Unie is. Het artikel stelt “Bij de bepaling en de uitvoering van haar beleid en optreden houdt de Unie rekening met de eisen in verband met de bevordering van een hoog niveau van werkgelegenheid, de waarborging van een adequate sociale bescherming, de bestrijding van sociale uitsluiting alsmede een hoog niveau van onderwijs, opleiding en bescherming van de volksgezondheid.”¹ Artikel 11 van het Verdrag benadrukt het belang van stakeholderbetrokkenheid. Het stelt dat “burgers en representatieve organisaties” de kans moeten krijgen “om op alle gebieden van de communautaire actie van gedachten te wisselen” en dat er een “open, transparante en regelmatige dialoog met representatieve organisaties en met het maatschappelijke middenveld” gevoerd moet worden.

Europa 2020

De Europa 2020-strategie (Europese Commissie 2010) geeft, tenminste in theorie, sociale inclusie een centrale plaats op de actuele lijst van EU-prioriteiten. Zij beschouwt een betere socio-economische coördinatie en de opname van inclusieve groei als één van de drie hoofdprioriteiten van de EU, naast slimme en duurzame groei. Voor de eerste keer wordt het terugdringen van armoede en sociale uitsluiting als een hoofddoelstelling van de EU gezien.² De oprichting van het Europees Platform tegen armoede en sociale uitsluiting, één van de zeven kerninitiatieven (die opgevat zijn als centrale elementen van de Europa 2020-strategie), scheidt bovendien een belangrijk kader voor activiteiten op het vlak van sociale inclusie en stakeholderbetrokkenheid.

Daarnaast benadrukt de Europa 2020-strategie het belang van overleg en stakeholderbetrokkenheid bij het uitvoeren van de strategie. De mededeling van de Commissie die de strategie onderbouwt, legt de klemtoon op een aanpak gericht op partnerschap: “Deze aanpak op basis van partnerschap moet ook gelden voor EU-comités,

¹ Het Europees en Sociaal Comité (EESC) heeft het potentieel van artikel 9 voor het mainstreamen van sociale inclusie binnen de EU en de nationale beleidsvorming verder onderzocht (zie EESC 2011).

² Twee andere Europa 2020-doelstellingen (het verhogen van de tewerkstellingsgraad van vrouwen/mannen en het verminderen van het aantal voortijdige schoolverlaters) zijn eveneens zeer relevant vanuit het perspectief van sociale inclusie.

nationale parlementen en nationale, lokale en regionale autoriteiten, de sociale partners, andere belanghebbenden en het maatschappelijke middenveld. Iedereen moet erbij worden betrokken om de visie tot werkelijkheid te maken.” (Europese Commissie 2010) Dit wordt vervolgens weerspiegeld in de regelingen om de strategie ten uitvoer te brengen. Meer bepaald worden de **nationale hervormingsprogramma's**, die uitleggen en verslag uitbrengen over de manier waarop de lidstaten de strategie uitvoeren, voorbereid in overeenstemming met de geïntegreerde richtsnoeren³ en met de algemene aanbevelingen voor lidstaten die de Commissie (in de jaarlijkse groei-analyse) en de Europese Raad aan het begin van de jaarlijkse toezichtscyclus opgesteld hebben. Richtsnoer 10 gaat over het bevorderen van sociale inclusie en armoedebestrijding.

De richtsnoeren ter voorbereiding van de nationale hervormingsprogramma's benadrukken dat het betrekken van diverse stakeholders tijdens de beleidsontwikkeling inzake armoede en sociale uitsluiting belangrijk is.⁴ Zoals voorheen adviseert de Commissie in de jaarlijkse groei-analyse voor 2014 dat de nationale hervormingsprogramma's en stabiliteits- of convergentieprogramma's met de nationale parlementen en alle relevante partijen besproken worden, in het bijzonder met de sociale partners en subnationale actoren (Europese Commissie 2013d).

De sociale doelstellingen van de EU en de sociale open coördinatiemethode

De gemeenschappelijke doelstellingen voor sociale bescherming en sociale integratie, die voor het eerst in maart 2006 en vervolgens terug in juni 2011 goedgekeurd werden, en de prioritering van de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting hebben een sterke nadruk op stakeholderbetrokkenheid gelegd. Zo is één van de drie overkoepelende gemeenschappelijke doelstellingen het “bevorderen van goed bestuur, transparantie en inspraak van de betrokken actoren bij de opstelling, uitvoering en monitoring van het beleid.” Er is een doelstelling over sociale inclusie die beklemtoont dat men voor het verkrijgen van een beslissende invloed op het uitroeien van armoede en uitsluiting moet zorgen “voor een goede coördinatie van het sociale-integratiebeleid en voor inspraak van alle beleidsniveaus en alle betrokken actoren, waaronder ook mensen die armoede ondervinden” en “dat het sociale-integratiebeleid efficiënt is en wordt gemainstreamd in alle desbetreffende beleidsgebieden, zoals het economisch beleid, het begrotingsbeleid, het onderwijs- en opleidingsbeleid en de programma's van de Structuurfondsen (en met name het ESF)”.

³ Europe 2020: Integrated Guidelines for the economic and employment policies of the Member States, beschikbaar op <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/Brochure%20Integrated%20Guidelines.pdf>

⁴ “Overeenkomstig de geïntegreerde richtsnoeren van Europa 2020 en de conclusies van de Europese Raad van 24-25 maart 2011 zou de Europa 2020-strategie in partnerschap met nationale, regionale en lokale autoriteiten en in nauwe samenwerking met parlementen uitgevoerd moeten worden. Afhankelijk van de verdeling van bevoedgheden binnen de individuele lidstaten kunnen regionale en lokale autoriteiten ook een belangrijke rol spelen bij het uitvoeren van de strategie. Bij de rapportering van de uitvoering van de nationale hervormingsprogramma's worden de lidstaten uitgenodigd om goede praktijken op regionaal en lokaal niveau te vermelden. Sociale partners and vertegenwoordigers van het middenveld zouden ook geraadpleegd moeten worden tijdens de voorbereiding van de nationale hervormingsprogramma's en betrokken moeten worden bij de opvolging indien relevant en in overeenstemming met de nationale praktijk. In alle nationale hervormingsprogramma's zou er verslag uitgebracht moeten worden over de manier waarop de betrokken partijen bij het proces betrokken worden.” (Europese Commissie 2012)

Deze doelstellingen worden nagestreefd via de open coördinatiemethode inzake sociale bescherming en sociale integratie (sociale OCM).⁵ Dit heeft ertoe geleid dat de sociale dimensie van de nationale hervormingsprogramma's nu aangevuld wordt door nationale sociale verslagen over drie aspecten van de EU-samenwerking op maatschappelijk terrein (sociale integratie, pensioenen alsook gezondheidszorg en langdurige zorg). Deze rapporten worden momenteel om de twee jaar ingediend met een update (strategisch sociaal voortgangsverslag) tijdens de tussenliggende jaren.⁶ Het belang van stakeholderbetrokkenheid bij de voorbereiding van de nationale sociale verslagen wordt telkens benadrukt in de adviezen voor de lidstaten. De nota met richtlijnen voor de lidstaten over de nationale sociale verslagen beklemtoonde ook in 2013 dat "lidstaten uitgenodigd worden om te overleggen met nationale stakeholders volgens hun eigen nationale praktijken alvorens hun nationaal sociaal rapport in te dienen tegen 30 april 2013." Het is waarschijnlijk dat de nota met richtlijnen voor de 2014 nationale sociale verslagen gelijkaardige stimulansen zal bevatten.

Het sociaal investeringspakket

De nadruk op de betrokkenheid van alle relevante belanghebbenden, die in de Europa 2020-strategie en de sociale OCM terug te vinden is, werd versterkt in februari 2013 met de lancering van het sociaal investeringspakket lanceerde (meer bepaald de Communicatie van de Commissie over sociale investeringen voor groei en cohesie, de begeleidende aanbeveling over investeren in kinderen en de verschillende werkdocumenten van de Commissiediensten). Dit is een belangrijk initiatief om de sociale dimensie van Europa 2020 te versterken en onderbouwen. Het sociaal investeringspakket roept de lidstaten op om "de betrokkenheid van stakeholders op alle niveaus te versterken, voornamelijk sociale partners en organisaties uit het maatschappelijke middenveld, bij de modernisering van het sociaal beleid als onderdeel van de Europa 2020-strategie." (Europese Commissie 2013, p.22) Ook impliceert de nadruk die het sociaal investeringspakket legt op de sleutelrol die de EU-Fondsen kunnen spelen dat stakeholderbetrokkenheid belangrijk is: "Stakeholders betrekken -- vooral organisaties uit het maatschappelijke middenveld die dicht bij de doelgroepen staan-- bij maatschappelijke interventies, programmatie, uitvoering en hun toegang tot middelend vergemakkelijken." (Europese Commissie 2013, p.18) De begeleidende aanbeveling van de Commissie over investeren in kinderen beklemtoont de noodzaak om "enge samenwerking en regelmatige dialoog te promoten tussen overheidsautoriteiten op alle niveaus, sociale partners, lokale gemeenschappen en het maatschappelijke middenveld" en het "steunen en

⁵ De sociale OCM ging van start in 2001, werd herzien in 2005 en in 2011 concludeerde de Raad Epsco op basis van de aanbeveling van het Comité voor sociale bescherming dat de sociale dimensie van Europa 2020 baat zou hebben indien gesteund door een verderzetting en versterking van de sociale OCM.

⁶ "In overeenstemming met de geïntegreerde richtsnoeren van Europa 2020, de conclusies van de Europese Raad van 24-25 maart 2011 zou Europa 2020 in partnerschap met alle nationale, regionale en lokale autoriteiten ontwikkeld moeten worden, omdat zij een sleutelrol hebben bij de uitvoering van de strategie. Overeenkomstig het advies van het Comité voor sociale bescherming (§15) en de overkoepelende doelstellingen van de OCM is het ook belangrijk om de betrokkenheid van sociale partners en ngo's te verbeteren om zo de gezamenlijke verantwoordelijkheid en doeltreffendheid van beleidsmaatregelen in het kader van de sociale OCM te verhogen. De nationale sociale verslagen zouden verslag moeten uitbrengen over de manier waarop stakeholders bij de beleidvorming, uitvoering en monitoring betrokken worden. Lidstaten worden ook uitgenodigd om tijdens de voorbereiding van de nationale sociale verslagen overleg te plegen met relevante stakeholders." (Richtsnoerennota voor de voorbereiding van de nationale sociale verslagen van 2012)

verder ontwikkelen van de betrokkenheid van kinderen, ook in de uitvoering van de huidige Aanbeveling.” (Europese Commissie, 2013b) Bovendien spreekt het werkdocument over actieve inclusie dat het sociaal investeringspakket begeleidt zich zeer kritisch uit over de beperkte stakeholderbetrokkenheid bij de uitvoering van actieve inclusiebeleidsmaatregelen tot nu toe. In het document wordt aanbevolen dat de lidstaten “relevante actoren sterker bij de ontwikkeling, uitvoering en beoordeling van het beleid betrekken. Actieve inclusie is een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van de Europese maatschappijen. Inspanningen om relevante actoren te betrekken moeten gestimuleerd worden. Onder deze actoren vallen mensen die armoede en sociale uitsluiting ondervinden, het maatschappelijke middenveld, ngo’s, lokale overheden en de private sector.” (Europese Commissie 2013 c, p.56; vrije vertaling).

Tot nu toe beperkte stakeholderbetrokkenheid

Ondanks de aanzienlijke nadruk op het belang van stakeholderbetrokkenheid op EU-niveau was de peer review grotendeels gewijd aan de vraag naar de beperkte betrokkenheid van sociale inclusiestakeholders bij de uitvoering van Europa 2020-strategie en de sociale OCM in veel lidstaten sinds 2010.

Informatie uit de eerste drie nationale hervormingsprogramma’s toont aan dat, vanuit het perspectief van sociale inclusie, de betrokkenheid van belangrijke stakeholders tijdens het proces in veel landen beperkt en van slechte kwaliteit was. Dit werd aangetoond in de beoordelingen van de nationale hervormingsprogramma’s van 2011, 2012 en 2013 door het EU-Netwerk van onafhankelijke experts inzake sociale inclusie in opdracht van de Europese Commissie. In 2011, bijvoorbeeld, “varieerde de mate van stakeholderbetrokkenheid tijdens de voorbereidingen aanzienlijk. In verschillende gevallen leek het overleg eerder beperkt en zeker minder uitgebreid over kwesties inzake sociale inclusie dan het geval was in de nationale strategische verslagen over sociale bescherming en sociale inclusie. Ook lijkt het daadwerkelijke overleg over sociale inclusie thema’s weinig impact gehad te hebben op de finale versie van de nationale hervormingsprogramma’s. Experts merkten op dat het beperkte of onbestaande overleg met ngo’s redelijk vaak de vooral economische en arbeidsmarktgerichte focus van de nationale hervormingsprogramma’s reflecteert.” (Frazer en Marlier, 2011, p.11) Ook in 2012 luidde de algemene conclusie van de beoordelingen van de experts dat “stakeholderbetrokkenheid slechts in twee nationale hervormingsprogramma’s en twee nationale sociale verslagen beschouwd werd als degelijk aangepakt. Er bestaat redelijk veel kritiek over het te beperkte en eenzijdige overleg dat met stakeholders gepleegd wordt en in verschillende landen wijzen experts op een verzwakt overleg.” (Frazer en Marlier, 2012, p. 10) In 2013 “werd stakeholderoverleg slechts in vijf nationale hervormingsprogramma’s en twee strategische sociale verslagen positief beoordeeld. Hoewel de meeste andere landen een zekere mate aan stakeholderbetrokkenheid kennen, is er nog heel wat ruimte voor verbetering.” (Frazer en Marlier, 2013)

Het Sociaal Beschermingscomité herhaalde in het jaarverslag voor 2012 dat stakeholderbetrokkenheid belangrijk is en merkte op dat een aantal lidstaten weliswaar maatregelen hebben, maar stelde dat grotere organisaties uit het maatschappelijke middenveld (zoals EAPN, Eurodiaconia, Eurocities) “geen betrokkenheid of heel weinig betrokkenheid van relevante actoren (waaronder mensen die armoede en sociale uitsluiting ondervinden, het maatschappelijke middenveld, ngo’s en dienstverleners) vermelden bij de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van strategieën inzake sociale inclusie.” (Sociaal Beschermingscomité 2013, para. 46)

Het ontbreken van een betekenisvolle betrokkenheid van mensen in armoede tijdens het opstellen van de nationale hervormingsprogramma's werd meermaals aangehaald door het Europees Netwerk tegen armoede (EAPN). Het EAPN meldt in de beoordeling van de nationale hervormingsprogramma's van 2013 "een algemeen gebrek aan vooruitgang wat de realisatie van een betekenisvolle participatie betreft tijdens het opstellen van de nationale hervormingsprogramma's op nationaal niveau" en gaat verder met te stellen dat "organisaties vragen beginnen te stellen bij de waarde van engagement. Organisaties die werken met en voor mensen die in armoede leven hebben gevraagd en voorbereidingen getroffen om bij te dragen aan de nationale hervormingsprogramma's op nationaal niveau sinds de start van het proces. Maar gezien het gebrek aan engagement en de ruimte om de eigenlijke inhoud van de nationale hervormingsprogramma's te beïnvloeden, staan ze op het punt om hun engagement in vraag te stellen." (EAPN 2013, p.10) Een gelijkaardige kritiek is terug te vinden bij organisaties die rond kinderarmoede en kinderverzorging werken. Zo komt Eurochild in zijn beoordeling van de nationale hervormingsprogramma's voor 2013 tot de vaststelling dat "er zelden overleg gepleegd werd met organisaties uit het maatschappelijke middenveld in het algemeen en organisaties die met kinderen werken in het bijzonder tijdens de voorbereiding en uitvoering van de nationale hervormingsprogramma's (overleg met kinderen ontbreekt volledig)." (Eurochild 2013, p.4) Volgens het Europees Sociaal Netwerk (ESN) werden hooggeplaatste functionarissen die betrokken zijn bij de maatschappelijke dienstverlening zelden betrokken bij de ontwikkeling van de nationale hervormingsprogramma's in 2012, ook al beschouwde de Commissie "adequate en betaalbare sociale dienstverlening" als een belangrijk thema in de groei-analyse van 2012. Daarom luidde de conclusie van het ESN dat het onwaarschijnlijk is dat de nationale hervormingsprogramma's (en nationale sociale verslagen) tot nieuwe beleidsinitiatieven zullen leiden, maar dat een grotere stakeholderbetrokkenheid tenminste verschillende leemtes in de verslaggeving uit de weg zou ruimen. (ESN 2012, p.6)

Omvangrijk kennisbestand

Hoewel de algemene uitbouw van stakeholderbetrokkenheid tijdens de laatste jaren teleurstellend is, kan men uit de EU-beleidscontext, die de basis voor de discussies tijdens de peer review vormde, een belangrijk gegeven afleiden: het aanzienlijke kennisbestand op het vlak van stakeholderbetrokkenheid dat tijdens het laatste decennium opgebouwd werd.

Tijdens de sociale OCM (2001-2010) en zelfs vroeger -- namelijk tijdens de drie EU-armoedeprogramma's in de jaren 70, 80 en 90; zie bijvoorbeeld Europese Commissie 1999) -- werd er in de belangrijkste EU-initiatieven veel aandacht geschonken aan de betrokkenheid van alle stakeholders op alle bestuursniveaus bij het opstellen van beleidsmaatregelen om armoede te bestrijden en een betere sociale inclusie te promoten. Dit heeft geleid tot een omvangrijk kennisbestand en talrijke voorbeelden van goede praktijken, die gemakkelijk beschikbaar zijn, werden beschreven. Vanaf het begin van de sociale OCM was stakeholderbetrokkenheid een onderwerp dat frequent aangesneden werd in verslagen van de Commissie over het proces en lidstaten werden aangemoedigd om hierover elke twee jaar in de nationale actieplannen over sociale integratie, en later in de nationale strategische verslagen over sociale bescherming en sociale integratie, verslag uit te brengen. Elke benadering om alle relevante organisaties en actoren te betrekken en mobiliseren, waaronder mensen die in armoede leven, werd vervolgens door de Commissie geanalyseerd en in de gezamenlijk verslagen inzake sociale integratie (zie bijvoorbeeld Europese Commissie 2020, p. 68-74 en Europese Commissie 2004, p. 112-115) behandeld.

Daarnaast werd er een reeks initiatieven georganiseerd om goede (en slechte) praktijken op dit gebied te documenteren en in de belangstelling te plaatsen. Zo waren er bijvoorbeeld transnationale uitwisselingsprojecten (bv. over het mainstreamen van sociale inclusie, zie Combat Poverty Agency 2006), de peer reviews (bv. over het “NAP Inclusion Social Inclusion Forum”, Swinnen 2007), wetenschappelijke studies (bv. Inbas en Engender 2010 en Frazer, Marlier en Nicaise 2010), verslagen van organisaties uit het middenveld (bv. EAPN 2012), de jaarlijkse Europese ontmoetingen van mensen in armoede⁷ en regelmatige beoordelingen van de nationale sociale verslagen over sociale bescherming en inclusie, en de nationale hervormingsprogramma’s door het Europees netwerk van onafhankelijke experts op het vlak van sociale inclusie⁸.

⁷ Readers can find out more about the 12 European Meetings of People Experiencing Poverty at <http://www.eapn.eu/en/what-we-do/issues-we-focus-on/the-european-meetings-of-people-experiencing-poverty-history>

⁸ The reports of the EU Network of Independent Experts on Social Inclusion can be found at: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1025&langId=en>

B. Het Belgisch Platform tegen armoede en sociale uitsluiting EU 2020

Oorsprong en rol

Oorsprong

Het Belgisch Platform tegen armoede en sociale uitsluiting EU2020 steunt op een lange traditie van dialoog met mensen in armoede en andere relevante actoren die werken rond armoede en sociale uitsluiting. Deze traditie gaat terug tot het Algemeen Verslag over de Armoede van 1994 en steunt op de ervaring van de Belgische betrokkenheid bij de Sociale open coördinatiemethode in de periode 2001-2010. In deze periode werden innovatieve processen ontwikkeld waarbij alle actoren betrokken werden bij de opstelling (vastleggen van prioriteiten en doelstellingen), monitoring en evaluatie van de nationale actieplannen voor sociale inclusie. Hiervoor werden een werkgroep rond 'acties' en een werkgroep rond 'indicatoren' opgericht in opdracht van de Interministeriële Conferentie 'Integratie in de Maatschappij' bestaande uit ministers die verantwoordelijk zijn voor de coördinatie van maatregelen rond armoede op de verschillende bestuursniveaus.

De werkgroep 'acties' had een open structuur waarbij de dialoog met stakeholders een sleutelrol had op het gebied van beleidsmaatregelen. De werkgroep 'indicatoren' legde zich daarentegen toe op statistische indicatoren. De werkgroep 'acties' bracht alle stakeholders samen aan één tafel (de gefedereerde entiteiten, sociale partners, mensen in armoede en hun verenigingen, lokale overheden, private en publieke actoren, maatschappelijke werkers, onderzoeksinstellingen enz...). De werkgroep bracht verslag uit bij de Interministeriële Conferentie en kwam drie tot vier keer per jaar samen.

Met de start van de Europa 2020-strategie en de beslissing om de sociale open coördinatiemethode verder te zetten (zie deel A) herbekeek België de bestaande procedures en besliste om de werkgroep 'acties' te veranderen in het Belgisch Platform tegen armoede sociale uitsluiting EU2020. Deze overgang gebeurde naar analogie met het Europees platform tegen armoede en sociale uitsluiting.

Rol

De algemene rol van het Belgisch Platform bestaat uit het monitoren van de huidige Europese situatie op het gebied van armoede en sociale uitsluiting, en uit het samenbrengen van alle stakeholders. De concrete opgaven van het Platform zijn:

- de voorbereiding van beleidsvoorstellen;
- de uitwisseling van inhoud en informatie;
- de formulering van suggesties;
- het bestuderen van diverse thema's
- het voorstellen van acties en prioriteiten.

Zoals reeds het geval was met de werkgroep 'acties' vormen participatie en een open structuur de basisprincipes van de werking van het Belgisch Platform. Het Platform rapporteert ook aan de Interministeriële Conferentie 'Integratie in de Maatschappij' waaraan alle bevoegde ministers inzake armoedebestrijding deelnemen.

Deelnemers

De bijeenkomsten van het Belgisch Platform worden door ongeveer 40 personen (een mix van deelnemers uit alle instanties die door de Interministeriële Conferentie bepaald werden) bijgewoond. Hieronder vallen: de gefedereerde entiteiten, het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, private actoren zoals maatschappelijke dienstverleners en organisaties die zich toelagen op armoedebestrijding, lokale overheden via hun respectievelijke overkoepelende instanties, de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, mensen in armoede en hun verenigingen, en de werkgroep 'indicatoren Europa 2020/Sociale OMC'. Flexibiliteit en openheid zijn essentiële bestanddelen van het Platform: het is open voor iedere stakeholder die zich aanbiedt.

Activiteiten

Sinds de oprichting van het Platform in 2011 hebben er acht reguliere bijeenkomsten en één open Platformdag plaatsgevonden. De verschillende thema's en vragen die tijdens de reguliere bijeenkomsten besproken werden zijn: de voorbereiding van de Jaarlijkse conventie van het platform tegen armoede en sociale uitsluiting, het strategisch kader en de strategische prioriteiten voor de bijdrage inzake armoede en sociale uitsluiting in het nationaal hervormingsprogramma en het nationaal sociaal verslag, de federale regeringsverklaring, de verschillende regionale plannen ter bestrijding van armoede, voorstellen voor het Federaal Plan Armoedebestrijding en de follow-up ervan, en de evaluatie van het Europees semester en de landenspecifieke aanbevelingen voor België.

De Open Platformdag brengt ongeveer 150 personen samen die zeer uiteenlopende stakeholders vertegenwoordigen (federale, regionale en lokale overheden, administraties, instanties en adviesraden, hulporganisaties, sociale partners, verenigingen uit het middenveld, onderzoeksinstituten en universiteiten en mensen die in armoede leven). Het centrale thema van de Open Platform dag was de geboekte vooruitgang sinds het Belgische Voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie (2010) betreffende sociale prioriteiten zoals de strijd tegen kinderarmoede, dakloosheid, actieve insluiting en minimum inkomen. Deze thema's werden behandeld in afzonderlijke werkgroepen, aangevuld met een werkgroep over het gebruik van de indicatoren en het werken met subdoelstellingen. De vaststellingen van de werkgroepen werden gebruikt als de opinie van het Belgisch Platform tegen armoede en sociale uitsluiting EU2020 over het Nationaal Hervormingsprogramma 2013 en het Nationaal Sociaal Rapport in het kader van de Open Methode van Coördinatie. Deze opinie werd overgemaakt aan de Belgische Staatssecretaris voor Maatschappelijke integratie en, via de Staatssecretaris, aan de Eerste Minister. De opinie werd ook op de website van de POD Maatschappelijke Integratie gepubliceerd.

Werkwijze

De POD Maatschappelijke Integratie is de belangrijkste regeringsinstantie die bevoegd is voor het Platform; het secretariaat van het Platform is gevestigd bij de POD Maatschappelijke Integratie. In overleg met het technisch comité bepaalt het secretariaat de agenda, coördineert het de voorbereiding van de inhoud, roept het vergaderingen samen, stelt het verslagen op en is het verantwoordelijk voor het scheppen van een open, transparante communicatie met alle stakeholders. Het technisch comité beschikt over verbindingsfunctionarissen tussen de gefedereerde entiteiten en de federale regering. In het technisch comité zetelen geen vertegenwoordigers van verenigingen uit het maatschappelijke middenveld.

Er werden aanzienlijke inspanningen gedaan om mensen in armoede bij het werk van het Belgisch Platform te betrekken. Hun participatie wordt ondersteund door het voorbereidende werk van het Belgisch Netwerk Armoedebestrijding en door het aanhoudende en diepgaande werk van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting. Financiële overheidssteun voor deze organisaties is een essentiële voorwaarde voor een betekenisvolle participatie van mensen in armoede.

Succesfactoren

Bij het uitbouwen van het Platform hebben de organisatoren, op basis van ervaringen uit het verleden, geprobeerd om aan een aantal voorwaarden te voldoen om een efficiënte en doeltreffende werking van een dergelijke participatiestructuur te kunnen garanderen: de verankering van het Platform in een Europees kader, continuïteit en processen op lange termijn, investeringen in capaciteitsopbouw, een versterkt medeverantwoordelijkheidsgevoel, het verstrekken van feedback, een verbetering van de representativiteit, de betrokkenheid van alle sociale actoren, het verzekeren van publieke debatten en een open dialoog, het waarborgen van sterke politieke verbintenissen op hoog niveau.⁹ Deze voorwaarden vormden de achtergrond van de discussies tijdens de peer review (zie deel D.).

15

Evaluatie van het Belgisch Platform

Tijdens de peer review werd er veel tijd besteed aan het bespreken en inschatten van de doeltreffendheid van het Belgisch Platform tegen armoede en sociale uitsluiting. Er werd daarbij vooral gebruik gemaakt van de volgende twee informatiebronnen: een beoordeling door de werkgroep Europa 2020 van het Belgisch Netwerk Armoedebestrijding en een formele evaluatie die in november 2013 als een online enquête uitgevoerd werd door de POD Maatschappelijke Integratie.

De belangrijkste conclusies van de evaluatie van het Belgisch Netwerk Armoedebestrijding luiden:

- Het Belgisch Platform biedt een platform voor een structurele dialoog met verschillende stakeholders die elk over een andere expertise beschikken. Dit is zeer waardevol en kan vertaald worden als een effectieve structuur om armoede te bestrijden.
- De participatie van mensen in armoede vraagt echter voorbereidingstijd. De agenda

⁹ De manier waarop deze voorwaarden in de praktijk worden uitgevoerd wordt uitgelegd in de nota van het gastland ("*Host country paper*") van deze peer review.

wordt vaak pas op het laatste moment vastgelegd.

- De taal die tijdens de bijeenkomsten gebruikt wordt, is soms te technisch en complex.
- De invloed op het beleid is onvoldoende zichtbaar en niet concreet genoeg. De resultaten zijn eerder 'soft': capaciteitsopbouw, de geloofwaardigheid van het Belgisch Netwerk Armoedebestrijding, netwerken. Het risico bestaat dat het een machteloze praatbarak wordt die als excuus of dekmantel gebruikt wordt.

Tijdens de bijeenkomst gingen de vertegenwoordigers van het Belgisch Netwerk Armoedebestrijding, waaronder ook mensen in armoede, dieper in op deze vaststellingen.

Op veel vragen kreeg de POD Maatschappelijke Integratie positieve reacties. Iets meer dan 80% van de respondenten vond dat het Belgisch Platform hen de kans geeft om op de hoogte te blijven van het Europese beleid en Europese maatregelen. Bijna 88% is het eens met de stelling dat het Belgisch Platform thema's aansnijdt die belangrijk zijn in de strijd tegen armoede op Europees niveau. 75% is van mening dat de thema's van het Belgisch Platform overeenkomen met hun interessegebieden en een gelijkaardig percentage meent dat het platform de verschillende stakeholders samenbrengt en mobiliseert in de strijd tegen armoede. Toch meent slechts 50% van de respondenten dat de activiteiten en aanbevelingen van het platform het Belgisch beleid inzake armoedebestrijding beïnvloeden; 44% is het niet eens met deze stelling. Iets meer dan de helft vindt dat de documenten en informatie die het platform hen toestuurt, hun professioneel werk ondersteunt; 44% is het daar niet mee eens.

De daaropvolgende discussies versterkten de visie dat het Belgisch Platform succesvol geweest is in het engageren van diverse actoren, vooral organisaties uit het middenveld en mensen die in armoede leven. De nadruk op openheid is één van de belangrijkste sterkte punten van het Belgisch Platform. Ook bleek het platform een nuttige bron van informatie te zijn en een doeltreffend mechanisme om informatie over EU-ontwikkelingen inzake armoede en sociale uitsluiting uit te wisselen. Maar veel deelnemers zijn bezorgd dat de invloed op de beleidsvorming zeer beperkt is. Hier werd er echter opgemerkt dat het Belgisch Platform zich nog in een redelijk vroeg ontwikkelingsstadium bevindt en dat het nog pragmatischer en realistischer moet worden, zodat er rekening met de bestaande politieke realiteit gehouden wordt. Ook werd erop gewezen dat Belgische ambtenaren informatie van het platform gebruiken tijdens de voorbereiding van beleidsmaatregelen: op deze manier heeft het platform dus wel een zekere vorm van impact op het beleid, ook al is de impact indirect en zonder onmiddellijke resultaten voor de individuele betroffenen.

Er werden een aantal uitdagingen voor de toekomstige ontwikkeling van het Belgisch Platform tegen armoede en sociale uitsluiting geïdentificeerd, die kunnen helpen om de impact op zowel het algemeen beleid inzake sociale inclusie te vergroten als op de inhoud van de nationale hervormingsprogramma's en nationale sociale verslagen:

- een versterking van de formele status als overlegorgaan binnen de Belgische beleidsvorming op het gebied van sociale inclusie en een versterking van het politiek engagement op hoog niveau, zodat er meer rekening met de bevindingen van het platform gehouden wordt;

- een duidelijker verband tussen enerzijds de gesprekken tijdens de bijeenkomsten van het platform over bepaalde beleidsthema's en anderzijds het opstellen of evalueren van concrete beleidsmaatregelen;
- een grotere zichtbaarheid van de activiteiten en aanbevelingen van het platform (bijvoorbeeld door de aanbevelingen als bijlage toe te voegen aan de nationale hervormingsprogramma's en nationale sociale verslagen);
- het verder uitbouwen van het positieve engagement wat de deelname van mensen in armoede betreft door o.a. problemen in verband met timing aan te pakken (bv. het laat toesturen van de agenda), een zeer technische taal te vermijden en de bijeenkomsten op een eerder onconventionele en creatieve manier te organiseren;
- de deelnemers voorzien van een duidelijkere feedback over wat er met hun suggesties gebeurt en waarom hun voorstellen wel of niet overgenomen werden;
- het verkrijgen van de bevoegdheid om economische thema's met directe sociale gevolgen in de nationale hervormingsprogramma's te bespreken;
- een uitbreiding van de rol binnen het Europa 2020-proces, zodat het Platform kan meewerken aan de opstelling en uitvoering van de landenspecifieke aanbevelingen;
- de betrokken ambtenaren uitbreiden, zodat ook ambtenaren en beleidsmakers deelnemen die niet onmiddellijk betrokken zijn met het sociaal beleid, maar wel bevoegd zijn voor het economisch beleid, werkgelegenheid, thema's in verband met de arbeidsmarkt...
- een grotere deelname van de sociale partners, vooral dan van werkgevers.

C. Beleid en ervaringen in de deelnemende landen en bijdragen van de stakeholders

Als voorbereiding van de peer review hadden de deelnemende landen documenten met achtergrondinformatie opgesteld, die zowel opmerkingen over het Belgisch Platform tegen armoede en sociale uitsluiting bevatten als informatie over de betrokkenheid van stakeholders in hun eigen land. Daarnaast gaf het Ierse Forum voor sociale integratie een presentatie. Europese stakeholders werden vertegenwoordigd door een paper en presentatie van het Europees netwerk van verenigingen ter bestrijding van de armoede (EAPN) en een presentatie van het Sociaal Platform. Wegens plaatsgebrek worden hier enkel de ontwikkelingen samengevat die het meest relevant zijn voor het betrekken van stakeholders bij beleidsmaatregelen inzake sociale inclusie.¹⁰ Maar veel thema's die in de papers besproken werden, werden tijdens de gesprekken gebruikt (zie hoofdstuk D).

In **Oostenrijk** beschouwt het federaal Ministerie van Werk, Sociale Zaken en Consumentenbescherming (BMASK) het betrekken van stakeholders (zoals ngos's en mensen in armoede) als een hoge prioriteit. Voortbouwend op vroegere initiatieven die in het kader van de sociale OMC uitgewerkt werden, werd er in de context van de Europa 2020-strategie een nationaal armoedeplatform opgericht met als hoofddoelstelling het terugdringen van armoede (ÖPAP). Dit platform brengt diverse belanghebbenden samen: vertegenwoordigers van ministeries, provincies, gemeenten, grote en kleine steden, het statistisch bureau van Oostenrijk en geselecteerde vertegenwoordigers uit de wetenschappelijke wereld, sociale partners, de Vereniging van Senioren, senioren, nationale jeugdraad, ngo's en vertegenwoordigers van het maatschappelijke middenveld (armoedeconferentie, BAWO, caritas, ÖAR, Roma-organisaties enz.), en mensen die in armoede leven. Tijdens de bijeenkomsten worden niet alleen ontwikkelingen inzake de Europa 2020-strategie besproken, maar ook onderwerpen zoals het opstellen van nationale indicatoren om armoede te meten, de uitvoering en wisselwerking tussen armoede- en tewerkstellingsdoelstellingen (vooral dan in verband met werkende armen) en energie-armoede. Informatie van het platform werd in 2013 gebruikt voor de vergaderingen van het Oostenrijks platform voor het monitoren van de nationale doelstelling inzake relatieve armoede. Daarnaast werd ervoor gezorgd dat mensen die in armoede geleefd hebben vertegenwoordigers van het maatschappelijke middenveld konden ontmoeten (project: "*Sichtbar werden*" (2013): opleiding en onderwijs ter versterking van zelforganisatie en participatie van mensen die in armoede leven).

In **Bulgarije** werd in 2009 de Nationale Raad inzake Sociale Inclusie binnen de ministerraad opgericht. De Raad wordt voorgezeten door de minister van werkgelegenheid en sociaal beleid en bestaat uit de staatssecretarissen van alle betrokken ministeries (Ministerie van Onderwijs en Wetenschapsbeleid, Ministerie van Gezondheid, Ministerie van Binnenlandse Zaken, Ministerie van Regionale Ontwikkeling enz.) alsook de voorzitters van alle betrokken instellingen, vertegenwoordigers van de nationale vereniging van gemeenten in Bulgarije, vertegenwoordigers van de sociale partners, vertegenwoordigers van de organisaties die lid zijn van Europese netwerken, de voorzitters van ngo's met bewezen ervaring op het gebied

¹⁰ Achtergrondinformatie en de powerpoint-presentaties zijn beschikbaar op de website van het programma "Peer Review op het gebied van sociale bescherming en sociale inclusie": <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1024&langId=en&newsId=1897&furtherNews=yes>

van sociale inclusie en vertegenwoordigers van de Bulgaarse Academie voor Wetenschappen. De Raad is verantwoordelijk voor de coördinatie, samenwerking en het overleg in verband met de ontwikkeling, uitvoering, monitoring en beoordeling van het overheidsbeleid op het vlak van sociale inclusie. De Raad komt minstens twee keer per jaar samen. Mensen in armoede en/of getroffen door sociale uitsluiting nemen zelf niet deel aan de sessies, maar worden vertegenwoordigd door het Europees Netwerk tegen armoede – Bulgarije.

In **Tsjechië** is de Commissie over sociale inclusie sinds 2008 een permanent onderdeel van het Ministerie voor Werkgelegenheid. De Commissie is bevoegd voor adviesverstrekking, proactieve visie en coördinatie, met de nadruk op de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting. De Commissie ondersteunt de uitvoering van het beleid inzake sociale inclusie op nationaal en Europees niveau en zorgt voor de opvolging en analyse van de Tsjechische strategische documenten op dit terrein, vooral wat het behalen van de doelstellingen in deze documenten betreft. De Commissie telt 45 leden die allemaal een belangrijke bevoegdheid hebben in verband met de bescherming van de belangen van mensen die armoede en sociale uitsluiting ervaren: afgevaardigden van overheidsadministraties, onafhankelijke organisaties, ngo's, wetenschappers, vakbonden en werkgeversverenigingen. Momenteel bereidt de Commissie in samenwerking met het Ministerie voor Werkgelegenheid en Sociale Zaken een strategie voor sociale inclusie 2014-2020 voor als antwoord op de doelstellingen van het sociale-inclusie-aspect van de Europa 2020-strategie. Dit document beschrijft de prioriteiten voor sociale inclusie tot 2020 en bevat daarnaast concrete maatregelen en indicatoren om te kunnen evalueren.

Het beleid van **Finland** wordt uitgewerkt door middel van nauwe samenwerkingsverbanden tussen het centrale en lokale regeringsniveau, tewerkstellingsorganisaties en ngo's. Organisaties die actief zijn op het vlak van maatschappelijk welzijn en gezondheidszorg zijn belangrijke actoren als het gaat over de participatie en invloed van het middenveld, en de dienst- en hulpverlening. ICT wordt toenemend ingezet om te luisteren naar de meningen van burgers en om in dialoog te treden met organisaties uit het maatschappelijke middenveld. Tijdens de voorbereiding van het nationaal sociaal verslag in 2012 organiseerde het Ministerie van Sociale Zaken en Gezondheid voor stakeholders een hoorzitting om de inhoud van dit rapport te bespreken. Deelnemers vertegenwoordigden verschillende regeringsinstellingen (Ministerie van Sociale Zaken en Gezondheid, Ministerie van Financiën, het Bureau van de Eerste Minister), vertegenwoordigers van de gemeenten, het Fins centrum voor pensioenen, de instantie voor de sociale zekerheid van Finland, de Evangelische Lutheraanse Kerk, de Finse pensioenalliantie, ngo's (de Finse Vereniging voor sociale zaken en gezondheid, de Finse Diabetesvereniging, de Centrale Vereniging voor Finse Gepensioneerden en arbeidsmarktorganisaties (de centrale associatie van Finse vakbonden, de Confederatie van Finse bedrijven, de Finse medische vereniging). Mensen die door armoede bedreigd worden of in armoede leven waren niet direct betrokken.

In **Frankrijk** rapporteert het Nationaal comité voor beleidsmaatregelen ter bestrijding van armoede en sociale uitsluiting (CNLE) direct aan de Eerste Minister. Het comité is verantwoordelijk voor de uitvoering van studies over armoede en de gevolgen ervan, en voor het opmaken van voorstellen die de regering kan gebruiken. Tijdens de laatste jaren werd het CNLE geraadpleegd over de nationale hervormingsprogramma's en nationale sociale verslagen. Vorig jaar namen leden van het CNLE deel aan het Europees platform tegen armoede. Het comité telt 65 leden die verschillende stakeholders vertegenwoordigen: parlementsleden, vertegenwoordigers van lokale overheden, ministeries, sociale

zekerheidsinstellingen, ngo's enz. Een belangrijk initiatief dat oorspronkelijk door het CNLE in 2012 als een experiment opgestart werd is de oprichting van een college bestaande uit mensen die armoede of sociale uitsluiting ervaren. Na een zeer positieve evaluatie werd dit college blijvend ingezet, niet alleen binnen het CNLE zelf, maar ook binnen andere overlegcomité's zoals de economische raad, maatschappelijke raad en de milieuraad. Leden van het college worden door ngo's actief op het vlak van sociale inclusie voorgesteld, en worden bijgestaan door begeleiders van de ngo's. Bovendien voorziet het CNLE consulenten om deze leden voor elke plenaire zitting van het CNLE voor te bereiden. Leden van het college waren nauw betrokken bij het opstarten en de eerste evaluatie van het nationale plan ter bestrijding van armoede en sociale uitsluiting.

Griekenland kent geen echte traditie/praktijken in verband met sociale dialoog en er is geen structurele manier om stakeholders te betrekken bij de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting. Ook is er geen structuur die gericht is op Europa 2020 of de sociale OCM. Er is echter het Nationaal comité voor sociale bescherming dat bestaat uit vertegenwoordigers van regeringsorganen, sociale partners en soms ngo's. De rol van het nationaal comité is het bevorderen van de sociale dialoog over de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting en bij te dragen tot de oprichting van een netwerk voor sociale bescherming en sociale inclusie. In de toekomst zou dit comité kunnen uitgroeien (waarschijnlijk in samenwerking met het Grieks Netwerk Armoedebestrijding) tot een doeltreffende structuur om armoede te bestrijden. Recent werd er grote vooruitgang in Griekenland geboekt wat de verwezenlijking van een participatie- en overlegcultuur betreft: het kabinet van de Eerste Minister heeft recent een open publieke raadpleging mogelijk gemaakt via een website (<http://www.opengov.gr/home/>) waar talrijke geïnteresseerde actoren en burgers hun opinies kunnen indienen.

20

Ierland heeft een lange traditie van formele stakeholderbetrokkenheid en overleg op het gebied van armoede en sociale inclusie door het Nationaal actieplan voor sociale inclusie (en de voorgangers ervan) en nationale sociale partnerschapovereenkomsten inzake macro-economische en maatschappelijke beleidsmaatregelen. Het Sociaal Inclusieforum (SIF) werd door de regering opgericht als onderdeel van de structuren die het Nationaal actieplan voor sociale inclusie monitoren en evalueren. Dit jaarlijkse evenement is één van de institutionele structuren die de uitvoering, monitoring en lopende ontwikkeling van de sociale inclusie-agenda van de regering onderbouwen. Het forum creëert een platform voor een breder publiek overleg en voor discussies over sociale inclusie, vooral voor mensen die armoede en sociale uitsluiting ervaren en de organisaties die met hen werken. Na het evenement wordt er telkens een rapport opgesteld en gepubliceerd dat het verloop en de resultaten van het forum samenvat. Daarnaast biedt het een gedetailleerde beschrijving van de belangrijkste thema's en beleidskwesties die tijdens de workshops ter sprake kwamen. Het rapport wordt ingediend bij de regering via de groep hoge ambtenaren bevoegd voor maatschappelijk beleid en het nog hoger geplaatst Kabinetcomité inzake Maatschappelijk Beleid. Er is geen structuur die specifiek belast is met Europa 2020 of de sociale OCM. Voor het overleg over het EU-beleid (bv. het nationaal hervormingsprogramma) wordt beroep gedaan op bestaande structuren.

In **Malta** is het *Malta-EU Steering and Action Committee* (MEUSAC) verantwoordelijk voor de coördinatie van het overleg met het maatschappelijke middenveld over EU-beleidsmaatregelen en andere besluitvormingsprocessen. Het doel van het comité bestaat uit het engageren van stakeholders en stimuleren van het nationaal debat over Europese

idealen, waarden, doelstellingen en strategieën op lange termijn. De Sectorcommissie Werkgelegenheid, Maatschappelijk Beleid en Gezondheid van het MEUSAC heeft een structuur waarbinnen verschillende stakeholders vertegenwoordigd zijn en wil zo verschillende soorten van maatschappelijke stakeholders te engageren. Het werd reeds met succes ingezet als overlegplatform voor stakeholders over belangrijke beleidsdocumenten over sociale inclusie (zoals de nationale hervormingsprogramma's en nationale sociale verslagen). Hoewel het platform doeltreffend is en een brede vertegenwoordiging aanbiedt, beperkt het zich hoofdzakelijk tot de EU-dimensie, is het gereserveerd voor de georganiseerde sociale en neigt het eerder technisch te zijn. Deze factoren kunnen de participatie van het brede publiek (en vooral van mensen die armoede en sociale uitsluiting ervaren) bemoeilijken. De goede praktijken in verband met de participatie van mensen in armoede en dienstgebruikers bij het opstellen van de nationale sociale verslagen voor de OCM-rondes van 2006-2008 en 2008-2010, alsook de aanstaande nationale armoedestrategie zijn bij de voorbereiding van latere nationale hervormingsprogramma's en nationale sociale verslagen minder duidelijk geworden.

Leden van het **Europees Netwerk Armoedebestrijding (EAPN)** zijn zich in heel de EU blijven inzetten om participatie en betrokkenheid binnen het Europa 2020-proces te ontwikkelen en verbeteren. Om haar engagement verder te ontwikkelen en te bevorderen heeft het EAPN begin 2013 een 'toolkit' samengesteld. In de toolkit vindt men onder andere informatie over de volgende positieve voorbeelden. **EAPN Duitsland** heeft in 2012 een schaduwrapport opgesteld over welvaart en armoede. Ook heeft het engagement van stakeholders in Duitsland geleid tot een uitbreiding van de sectie over armoede in het nationaal hervormingsprogramma (van een halve pagina naar drie pagina's). Daarnaast werd er een debat over de herziening van de doelstelling inzake armoedebestrijding, vanaf 2015, aangekondigd. **EAPN Frankrijk** heeft een bijdrage geleverd aan de opinie van de nationale raad voor de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting. De opinie volgt de structuur van het nationaal hervormingsprogramma en werd integraal toegevoegd aan het nationaal hervormingsprogramma voor 2012 dat aan de Europese Commissie overhandigd werd. **EAPN Luxemburg** vermeldde dat Caritas Europa, dat lid is van de EAPN, samen met haar leden sinds 2011 zelf een alternatief 'nationaal hervormingsprogramma' opstelt. Bovendien werd er in Luxemburg een permanent comité opgericht dat samenwerkt met het Ministerie voor Gezinszaken en werden er verschillende werkgroepen opgestart. **EAPN Denemarken** vertegenwoordigt het maatschappelijke middenveld in de adviesraad van de regering met betrekking tot de Europa 2020-strategie. Er is een overlegproces (met onder andere vergaderingen) dat de gelegenheid tot overleg biedt. Hoewel voorstellen geen onmiddellijke invloed hebben, kunnen ze aanstaande plannen en verslagen gedeeltelijk beïnvloeden. Het netwerk stelde voor dat de regering de OCM zou versterken en steunen met onder andere schaduwrapporten, bewustmakingsprogramma's, lokale en nationale activiteiten.

D. Belangrijkste gespreksonderwerpen van de bijeenkomst

Zeven centrale, vaak samenhangende vragen vormden het zwaartepunt van de discussies tijdens de bijeenkomst:

- Hoe moet stakeholderbetrokkenheid gedefinieerd worden?
- In welke mate is stakeholderbetrokkenheid noodzakelijk voor een kwaliteitsvol beleid?
- Wie zijn (of zouden moeten zijn) de stakeholders en hoe moeten ze geselecteerd worden?
- Zijn formele (in de wet verankerde) representatieve structuren beter dan open structuren?
- Wat is er nodig om de participatie van mensen in armoede te bewerkstelligen?
- Hoe moet men met de verwachtingen van de betrokkenen omgaan om teleurstellingen te vermijden?
- Hoe kan (en waarom moet) stakeholderbetrokkenheid binnen de Europa 2020-strategie en het sociaal investeringspakket versterkt worden?

Het definiëren van stakeholderbetrokkenheid

22

Al snel werd tijdens de bijeenkomst duidelijk dat er binnen de beleidsvorming verschillende vormen en niveaus van stakeholderbetrokkenheid bestaan. Onduidelijkheid over het soort en de beoogde mate van betrokkenheid kan leiden tot verwarring en onrealistische verwachtingen. Zoals bleek uit de inbreng van de verschillende landen variëren de mate en het soort van stakeholderbetrokkenheid erg van lidstaat tot lidstaat, van thema tot thema en van beleidsdomein tot beleidsdomein. Daarnaast bestaan er ook duidelijke verschillen in de mate waarin stakeholders op het gebied van sociale inclusie betrokken worden bij het Europa 2020-proces. Hiermee rekening houdend vonden de deelnemers het nuttig om stakeholderbetrokkenheid als een continuüm te beschouwen dat zowel informatieverstrekking, overleg, het opstellen van gezamenlijke beleidsvoorstellen en tenslotte gezamenlijke besluitvorming en medezeggenschap omvat.¹¹

Het werd benadrukt dat de meest geschikte positie op het continuüm van stakeholderbetrokkenheid van situatie tot situatie kan verschillen. Verschillende culturen en politieke tradities in de landen kunnen eveneens een rol spelen. Tijdens de bijeenkomst beklemtoonden vertegenwoordigers van het maatschappelijke middenveld dat stakeholders meestal enkel tijdens de eerste fase van het continuüm betrokken worden. In het algemeen zou men moeten trachten om verder te gaan dan informatieverstrekking en overleg: stakeholders zouden actief aangemoedigd en in staat gesteld moeten worden om op gelijke voet aan de beleidsvorming deel te nemen. De vertegenwoordiger van het **Sociaal Platform** zei dat er drie soorten betrokkenheid bestaan: coöperatieve beleidsvorming die met een blanco blad van start gaat, consultatieve beleidsvorming die vertrekt vanuit

¹¹ Zie Inbas GmbH en Engender 2010, p.10 en Combat Poverty Agency 2006 p. 153-154 voor een gedetailleerdere beschrijving van de verschillende vormen van stakeholderbetrokkenheid.

een bestaand voorstel en confirmatieve beleidsvorming waarbij mensen enkel om hun toestemming gevraagd wordt. Het Platform verkiest het coöperatieve model. Anderzijds benadrukten verschillende vertegenwoordigers van de lidstaten dat er vaak grenzen zijn die de uiterste positie op het participatiecontinuüm bepalen. Tijdens het uitwerken van beleidsvoorstellen is overleg met belanghebbenden nog vaak mogelijk, maar de uitwerking van gezamenlijke voorstellen ligt meestal moeilijker. Bovendien gaat het in het stadium van de definitieve beslissing vaak om een politiek proces en hier zijn een gemeenschappelijke besluitvorming of medezeggenschap vaak niet realistisch -- vooral niet als het gaat om politiek gevoelige thema's.

Het pleidooi voor stakeholderbetrokkenheid

Aan de basis van de discussies lag de volgende vraag: waarom moeten er structuren opgericht worden om stakeholders te betrekken bij de uitwerking (en uitvoering en monitoring) van maatregelen ter bestrijding van armoede en sociale uitsluiting in het algemeen en, meer specifiek, bij beleidsmaatregelen om de nationale Europa 2020-doelstellingen op het gebied van sociale inclusie te behalen. Betrokkenheid kan een tijdrovend, lang aanslepend proces zijn dat veel middelen vergt als er reeds een politiek kader bestaat om beleidsbeslissingen te nemen. Tijdens de discussies kwamen er vier fundamentele hoofdredenen voor het ontwikkelen van structuren om stakeholderbetrokkenheid te promoten naar voren.

Ten eerste leidt een brede stakeholderparticipatie tot **betere beleidsmaatregelen die meer gebaseerd zijn op bewijzen en consensus**. Zij zorgt voor een groter kennisbestand dat gebruikt kan worden bij de beleidsontwikkeling. Daarnaast leidt ze ook tot gedetailleerdere en specifieke informatie die gebaseerd is op ervaring over de impact van het bestaande beleid, informatie waarover beleidsmakers op nationaal niveau vaak niet beschikken en die bijdraagt tot het vroegtijdig vaststellen van nieuwe en aanstaande uitdagingen. Door het betrekken van stakeholders worden er nieuwe energie, ideeën en creativiteit in de beleidsvorming geïntroduceerd. Dit kan op zijn beurt dan weer leiden tot nieuwe oplossingen die moeilijker gevonden zullen worden door ambtenaren en beleidsmakers die eerder geïsoleerd tewerk gaan. Bovendien zorgt de betrokkenheid van stakeholders uit verschillende beleidsdomeinen en bestuursniveaus ervoor dat dezelfde doelstellingen inzake sociale inclusie over de hele lijn nagestreefd worden. En dit helpt dan weer om een gesegmenteerd en versplinterd beleid te voorkomen. Op deze manier wordt het gemakkelijker om het beleid zowel horizontaal als verticaal te coördineren, zodat de verschillende beleidsmaatregelen beter op elkaar afgestemd zijn en zich onderling versterken. Het proces van dialoog en uitwisseling tijdens het opstellen van beleidsmaatregelen helpt om een consensus uit te bouwen en de legitimiteit van het beleid te verbeteren, omdat het door een bredere basis van mensen gedragen wordt.

Ten tweede heeft stakeholderbetrokkenheid te maken met de **basisrechten** van mensen en is het een belangrijk middel om mensen een stem te geven. Wanneer personen op wie het beleid betrekking heeft bij de beleidsontwikkeling betrokken worden, wordt erkend dat mensen het recht hebben om geraadpleegd te worden over de beslissingen die hen betreffen. Zo worden ze gesterkt in hun rol van actieve burgers. Zoals een Franse deelnemer opmerkte, zouden "mensen betrokken moeten worden bij elke beslissing die voor hen genomen wordt." Voor mensen die in armoede en sociale uitsluiting leven, is de deelname aan het beleid een manier van *empowerment* en een belangrijke stap naar maatschappelijke integratie en volwaardig burgerschap.

Ten derde is er de **toename van armoede en sociale uitsluiting**, een gevolg van de economische crisis en de besparingsmaatregelen, waardoor de Europa 2020-doelstelling om het aantal mensen dat door armoede of sociale uitsluiting bedreigd wordt met 20 miljoen te verminderen, nog verder verwijderd is. Bijgevolg is het meer dan ooit noodzakelijk om alle stakeholders te mobiliseren om deze Europa 2020-doelstelling te bereiken.

Ten vierde vormt stakeholderbetrokkenheid een noodzakelijke stap om het **democratisch tekort** aan te pakken dat volgens een stijgend aantal mensen aan de kern van Europa ligt. Vooral door de gevolgen van de economische crisis en besparingsmaatregelen is er de indruk ontstaan dat beslissingen zonder overleg met de betrokkenen genomen worden. Bijgevolg wordt de legitimiteit van het EU-beleid en de EU-programma's toenemend in vraag gesteld, en groeit de vervreemding van de EU. Om de legitimiteit van de EU-beleidsvorming (en dus het voortbestaan van de EU op lange termijn) te verbeteren is het noodzakelijk om de representatieve democratie met een participatieve democratie aan te vullen. Met name het betrekken van sociale inclusiestakeholders bij het Europees semester kan bijdragen om de bekendheid van het Europese sociale inclusieproces te vergroten. Dit kan helpen om meer steun uit te bouwen voor het engagement van de EU bij thema's op het vlak van sociale inclusie.

Stakeholderbetrokkenheid en democratische legitimiteit

“Betrokkenheid en nauwe samenwerking met parlementen, sociale partners en vertegenwoordigers van het middenveld zijn essentieel voor het verzekeren van inbreng en voor het gemakkelijker boeken van vooruitgang in verband met de uitvoering van beleidsaanbevelingen, doelstellingen en streefdoelen. Onvoldoende betrokkenheid van dergelijke actoren is één van de factoren achter de toenemende kritiek over het gebrek aan democratische legitimiteit van het Europees semester. Lidstaten worden uitgenodigd om de nationale hervormingsprogramma's te gebruiken om een dergelijke betrokkenheid aan te moedigen en om verslag uit te brengen over het proces van de voorbereiding van de nationale hervormingsprogramma's, en de uitvoeringen van richtlijnen en verbintenissen uit het verleden.”

Catherine Day, secretaris-generaal van de Europese Commissie, geciteerd tijdens de peer review door de vertegenwoordiger van de Commissie, Frederik Lamberty

Het bepalen en selecteren van stakeholders

Het bepalen van de **diverse stakeholders die betrokken zouden moeten worden** werd als één van de hoofduitdagingen beschouwd. Enerzijds erkenden de deelnemers dat diverse beleidsdomeinen en belangen een rol spelen en het hele beleidsspectrum daarom betrokken moet worden. Armoede en sociale uitsluiting zijn immers veelzijdige fenomenen. Het is dus belangrijk dat zowel economische als maatschappelijke beleidsmakers een inbreng kunnen hebben. Bovendien zouden stakeholders uit de verschillende beleidsniveaus (nationaal, regionaal en lokaal) moeten kunnen deelnemen. Daarnaast is het belangrijk dat de verschillende sectoren betrokken worden, namelijk de overheidssector (regeringsministers en adviseurs, ambtenaren), personen die het beleid in de praktijk omzetten, sociale partners, het maatschappelijke middenveld, academici en onderzoekers en de mensen op wie het beleid betrekking heeft (mensen die in armoede en sociale uitsluiting leven). Aan

de volgende definitie van stakeholders werd veel belang gehecht: het gaat om “mensen en organisaties die door iets getroffen worden, bijvoorbeeld een beleid, programma, actie of organisatie; letterlijk diegenen die er belang bij hebben.” (Inbas en Engender 2010, p.8) Tijdens de peer review werd er ook vastgesteld dat er, afhankelijk van beleid tot beleid, rekening met de leeftijd gehouden moet worden. Betreft het de sociale inclusie van oudere mensen, dan moeten ouderen betrokken worden, betreft het kinderarmoede, dan zou er met kinderen overleg moeten worden.

Een tweede vraag in verband met de brede waaier aan potentiële stakeholders was **hoe er beslist moet worden wie uit welke sector betrokken moet worden**. Het Belgisch Platform stelt zich flexibel en open op voor elke stakeholder die hen benadert en hanteert dit als een fundamenteel principe: er worden nooit mensen uitgesloten. Dit helpt om belangrijke delen van het maatschappelijke middenveld en vooral mensen in armoede te betrekken. Anderzijds vonden enkele deelnemers van de peer review dat het nuttig kan zijn om verschillende sectoren op een gestructureerdere manier te vertegenwoordigen, omdat dit de verschillende belangen van de verschillende stakeholders meer in evenwicht brengt en er zo ook een diepgaandere dialoog bereikt kan worden. Hier kan echter het probleem ontstaan dat sommige sectoren, zoals de sociale partners, vaak reeds over gevestigde procedures beschikken om vertegenwoordigers te selecteren. Omdat het maatschappelijke middenveld daarentegen in veel landen niet zo goed georganiseerd is, vergt het een eerder pragmatische aanpak.

Indien stakeholders betrokken worden in het kader van overleg, en niet van besluitvorming, is de representativiteit van de deelnemers minder belangrijk. Bij eerder formele en representatieve structuren bestaat het risico dat de sociale dynamiek verloren gaat. De belangrijkste conclusie van deze discussie is dat de meest geschikte regelingen om stakeholders afhankelijk is het uiteindelijke doel en van welke stakeholders het belangrijkste zijn.

Een specifiek probleem in meerdere landen is de moeilijkheid om de sociale partners bij de gesprekken inzake sociale inclusie met andere stakeholders te betrekken. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat ze reeds over hun eigen structuren beschikken om een inbreng te leveren aan het beleid en zich daardoor niet genoodzaakt voelen om deel te nemen.

Status van structuren: formeel (wettelijk vastgelegd) en representatief of eerder open

Een andere belangrijke vraag was hoe ervoor gezorgd kan worden dat regelingen om stakeholders bij het beleid te betrekken (zoals het Belgisch Platform) voldoende **politiek erkend** zijn om een invloed te kunnen hebben. Verschillende stakeholders benadrukten dat het betrekken van stakeholders pas echt doeltreffend is als men verder gaat dan éénmalige ad-hoc-consultaties. Waarschijnlijk is de impact optimaal in het geval van een regelmatige, continue structurele dialoog over de planning, opzet, uitvoering, monitoring en evaluatie van EU- en nationale beleidsmaatregelen in verband met de diverse thema's die van belang zijn voor mensen die in armoede en sociale uitsluiting leven.

Om dit te bewerkstelligen werd voorgesteld om het betrekken van stakeholders bij de beleidsvorming inzake sociale inclusie van een formele, soms zelfs wettelijk vastgelegde

basis te voorzien. Op deze manier zou er in de besluitvorming meer rekening gehouden kunnen worden met de visie van de belanghebbenden. Er werd bijvoorbeeld voorgesteld om de impact van het Belgisch Platform te vergroten door het Platform een formele overlegstatus te geven binnen de besluitvorming. Dit zou het Platform op gelijke voet plaatsen met de overlegorganen waarin de sociale partners zetelen. Momenteel heeft het Belgisch Platform minstens de formele status om aanbevelingen op te stellen die vervolgens naar het politieke niveau doorgestuurd worden. In veel landen worden belanghebbenden enkel voor consultatieve doeleinden geraadpleegd, maar niet voor het opstellen van aanbevelingen. Een deelnemer merkte bijvoorbeeld op dat Oostenrijk een nationaal platform over Europa 2020 heeft, maar dat dit deel uitmaakt van het ministerie en niet gebruikt wordt om besluiten voor het politieke niveau te formuleren, terwijl er andere platformen bestaan (bijvoorbeeld voor oudere mensen of vrijwilligers) die gemachtigd zijn om de regering aanbevelingen voor te leggen.

Er werd opgemerkt dat onderhandelingen en overeenkomsten met de sociale partners in veel landen (waaronder ook België) vaak over zowel een formele plaats binnen de beleidsvoering als over een formele structuur beschikken. Er werd dan ook geopperd dat het overleg over sociale inclusie een gelijkaardige status zou kunnen hebben. Minder formele regelingen kunnen omwille van hun flexibiliteit en openheid nuttig zijn, maar ze dreigen weinig effect te hebben (tenzij ze ingebed zijn in de beleidsvorming). In het algemeen was men het erover eens dat zowel het formeel als informeel betrekken van stakeholders nuttig is, omdat ze elkaar wederzijds kunnen versterken.

In het algemeen was men het erover eens dat **politiek engagement en leiderschap** (los van de formele status van regelingen voor het betrekken van belanghebbenden) doorslaggevend zijn. Enkel wanneer ministers bereid zijn om te luisteren en rekening te houden met de visie van stakeholders, kunnen de conclusies van de gesprekken het beleid beïnvloeden. Veel landen kampen in de context van het Europa 2020-proces (vooral bij de voorbereiding van de nationale hervormingsprogramma's) met het beperkte politieke engagement om stakeholder bij het proces te betrekken.

Veel deelnemers benadrukten dat formele structuren zoals het Belgisch Platform de top van de ijsberg van een **cultuur van participatie** zouden moeten vormen. Overleg met belanghebbenden zou op alle bestuursniveaus een standaardelement van de beleidsvorming moeten zijn. Waarschijnlijk is een combinatie van formele en informele regelingen hiervoor noodzakelijk. Een deelnemer merkte op dat participatie in Frankrijk een overkoepelend principe is dat op alle niveaus van toepassing is. Mensen moeten bij elke beslissing die op hen van toepassing is, betrokken worden. Maar er zijn verschillende niveaus en mensen hebben verschillende vaardigheden nodig. Stakeholders die zetelen in nationale overlegorganen hebben training nodig. Inspanningen om deelnemers op het lokale, regionale en nationale niveau met elkaar in contact te brengen worden voorbereid. Toch heeft Frankrijk nog niet de perfecte oplossing gevonden en ligt de focus van nationale rapporten vooral op economische (en niet op maatschappelijke) thema's.

Het bevorderen van de participatie van mensen in armoede

Geïnspireerd door de Belgische ervaring waren de deelnemers het er in het algemeen over eens dat mensen in armoede bij het overleg betrokken moeten worden. De manier waarop dit gedaan moet worden werd uitvoerig besproken.

Er werd opgemerkt dat het niet efficiënt is om mensen in armoede tot uit te nodigen om deel te nemen aan formeel overleg zonder daarbij afdoende steun, aanmoediging en middelen te voorzien. Een dergelijke aanpak zou immers gezien kunnen worden als een opsmukoperatie of een symbolische daad. De participatie van mensen in armoede moet vertrekken vanuit de praktijk en geleidelijk aan verder uitgebouwd worden. Sleutelementen voor een doeltreffende participatie zijn:

- langdurige financiële en andere ondersteuning voor mensen in armoede en de organisaties die met hen werken;
- iedereen voorzien van de nodige informatie om op gelijke voet te kunnen participeren;
- voldoende voorbereidingstijd voor de bijeenkomsten voorzien door de agenda goed op voorhand te circuleren;
- ervoor zorgen dat de bijeenkomsten georganiseerd worden op een open, transparante en te verantwoorden manier, dat de gebruikte methodologieën rekening houden met de verschillende kennisniveaus van de stakeholders en dat er vertrouwen en dialoog tussen de verschillende stakeholders opgebouwd worden, zodat ze op gelijke voet kunnen deelnemen;
- een begripvolle beleidsvormingscultuur promoten die open staat voor overleg met stakeholders (training kan in dit opzicht een heel belangrijk instrument zijn).

Sommige deelnemers opperden dat het gebruik van internet en online communicatieplatformen nieuwe kansen voor participatie kunnen creëren. Hier merkte een Finse deelnemer echter op dat men in Finland, ondanks het sterke geloof in de doeltreffendheid van internet, niet overtuigd is dat online discussiefora de betrokkenheid verhogen. Experts suggereren dat het belangrijker is om het directe contact te versterken.

Impact garanderen en teleurstellingen vermijden

Op basis van de ervaring van het Belgisch Platform waren sommige deelnemers van mening dat de daadwerkelijke impact op de beleidsvorming zeer beperkt is en dat dit kan leiden tot ontgoocheling over het proces. Algemeen werd er vastgesteld dat het raadplegen van belanghebbenden kan leiden tot verwachtingen over beleidsontwikkelingen die niet waargemaakt kunnen worden. Tijdens de discussies werden er verschillende manieren verkend die ervoor kunnen zorgen dat verwachtingen realistisch zijn en waargemaakt kunnen worden, bijvoorbeeld:

- Vanaf het begin moeten de opdracht en het doel van het overleg (bv. gaat het om informatie, overleg, het opstellen van gemeenschappelijke aanbevelingen of beslissingen) duidelijk uitgelegd worden.
- Er moet duidelijkheid bestaan over de geboekte resultaten en hoe deze overgedragen en gebruikt zullen worden binnen de beleidsvorming.
- Aanbevelingen moeten zichtbaar gemaakt worden door ze bijvoorbeeld te publiceren. Er werd opgemerkt dat sommige lidstaten de inbreng van de stakeholders als bijlage toevoegen aan hun NHP en landenspecifieke aanbevelingen.
- De stakeholders moeten over de complexiteiten van de wetgeving op de hoogte gebracht worden en erop gewezen worden dat er veel tijd kan verstrijken vooraleer er in de beleidsvorming vooruitgang geboekt wordt.

- Stakeholders moeten feedback krijgen over de resultaten en geïnformeerd worden waarom sommige elementen van het overleg, en andere niet, overgenomen werden.
- Men moet regelmatig een evaluatie over het verloop van het proces en de resultaten onder de betrokken stakeholders uitvoeren.

Hoe kunnen stakeholders meer bij Europa 2020 en het sociaal investeringspakket betrokken worden?

Volgens veel deelnemers stelt het betrekken van stakeholders bij het onderdeel 'sociale inclusie' van Europa 2020 (vooral wat het opstellen en monitoren van de NHP en, in mindere mate, de nationale hervormingsprogramma's betreft) in veel landen teleur — temeer omdat lidstaten in de jaarlijkse groei-analyse en in de richtsnoeren ter ontwikkeling van stakeholderbetrokkenheid hiertoe aangemoedigd worden, en omdat stakeholderbetrokkenheid binnen het proces van sociale inclusie van de EU geen optioneel, maar een bindend principe is. Een aantal mogelijke verklaringen hiervoor volgens de deelnemers waren dat er tot nu toe een relatief lage prioriteit aan de sociale dimensie van Europa 2020 toegeschreven werd, dat de NHPs op zeer korte tijd voorbereid worden, dat de NHPs meestal door ministeries van economie (en niet van sociale zaken) voorbereid worden en zij geen ervaring met stakeholderbetrokkenheid hebben, dat de NHPs eerder reeds bestaande beleidsmaatregelen beschrijven dan nieuwe beleidsmaatregelen voorstellen, dat het maatschappelijke middenveld in veel landen niet vertrouwd is met de Europa 2020-strategie, dat ngo's over onvoldoende middelen en coördinerende structuren beschikken en dat het in sommige landen aan tradities ontbreekt om organisaties van het middenveld en mensen in armoede aan discussies over het beleid te laten deelnemen.

28

Verschillende deelnemers opperden dat een verhoogde en diepgaandere stakeholderbetrokkenheid van centraal belang zal zijn voor de versterking van de Europa 2020-strategie, vooral dan voor de NHPs. Veel deelnemers wezen er ook op dat het belangrijk is om stakeholders te betrekken bij de ontwikkeling van de nationale sociale verslagen en de uitvoering van het sociaal investeringspakket en de aanbeveling over investeren in kinderen. Bijgevolg draaide een groot deel van de discussies van de tweede dag rond de vraag hoe er op Europees niveau meer gedaan kan worden om lidstaten te ondersteunen bij de verdere uitbouw van stakeholderbetrokkenheid.

Wat het engagement van de Commissie in de medeling over de oprichting van een Europees Platform tegen armoede en sociale uitsluiting betrof, stonden de deelnemers in het algemeen positief tegenover de uitwerking van **vrijwillige richtsnoeren** over stakeholderbetrokkenheid bij het opstellen en uitvoeren van maatregelen en programma's ter bestrijding van armoede en sociale uitsluiting, en de promotie van hun uitvoering op nationaal, regionaal en lokaal niveau. (Commissie 2010b, p.17) ¹² In zijn afsluitende opmerkingen wees de vertegenwoordiger van de Commissie erop dat het onwaarschijnlijk is dat de Commissie voor de tussentijdse evaluatie van de Europa 2020-strategie de uitwerking van dergelijke vrijwillige richtsnoeren als prioritair zal behandelen.

Er werd ook voorgesteld dat de Commissie en het Comité voor sociale bescherming verslag zouden uitbrengen over de mate waarin lidstaten stakeholders betrekken bij de

¹² Deze verbintenis is een herhaling van de verbintenis in de mededeling van de Commissie over de versterking van de sociale OCM (Europese Commissie 2008, p.8).

voorbereiding en uitvoering van de nationale hervormingsprogramma's (en nationale sociale verslagen). Volgens sommige deelnemers zou de Commissie landenspecifieke aanbevelingen moeten formuleren voor landen met een zeer zwak of verkeerd gebruik van stakeholderbetrokkenheid. Andere deelnemers waren dan weer van mening dat regelingen inzake bestuur een nationale bevoegdheid zijn en dus niet het onderwerp van landenspecifieke aanbevelingen kunnen zijn.¹³

Verskillende deelnemers vonden het zinvol om de lidstaten aan te moedigen om te leren van de ervaringen van andere landen zoals België, Frankrijk en Ierland op het gebied van stakeholderbetrokkenheid, en om **nationale platformen tegen armoede en sociale uitsluiting** (of een gelijkaardig orgaan) op te richten om nationale armoedebestrijdingsstrategieën te ontwikkelen die vervolgens als inbreng in het Europa 2020-proces gebruikt zouden kunnen worden. Dergelijke platformen zouden ook een gestructureerde manier kunnen zijn om het maatschappelijke middenveld aan bijeenkomsten van het Europees platform tegen armoede en sociale uitsluiting te laten deelnemen.

Verskillende deelnemers meenden dat een verhoogde en diepgaandere deelname van het middenveld aan het **Europees Platform tegen armoede en sociale uitsluiting**, en vooral aan de jaarlijkse conventie van het Europees Platform, de status van stakeholderbetrokkenheid binnen het Europa 2020-proces zou kunnen versterken. De bijeenkomsten van het Platform zouden zo opgevat moeten zijn dat de debatten tussen de stakeholders levendiger worden en er meer aandacht besteed wordt aan de vraag hoe er vooruitgang geboekt kan worden bij het behalen van de doelstellingen omtrent armoede en sociale uitsluiting. Bovendien kan het nuttig zijn om de band met en synergieën tussen de jaarlijkse conventie en ontmoetingen van mensen in armoede te versterken.

Uit de discussies bleek duidelijk dat er tijdens het laatste decennium al veel ervaring werd opgedaan, vooral binnen de sociale OCM, betreffende het betrekken van stakeholders bij de beleidsvorming, -uitvoering en -monitoring op het gebied van armoede en sociale uitsluiting. Volgens veel deelnemers is dit een thema dat baat zou hebben bij **meer uitwisseling, wederzijds leren en bewustmaking**. De volgende ideeën werden onder meer voorgesteld:

¹³ Tijdens de bijeenkomst werd er vermeld dat het Europees Netwerk tegen armoede in het begin van 2014 een handboek over stakeholderbetrokkenheid zal publiceren, met onder andere algemene beginselen, die mogelijk nuttige informatie kunnen bevatten voor de vrijwillige richtsnoeren van de EU.

- de organisatie van meer peer reviews om goede praktijken zoals het Belgisch Platform in de kijker te zetten;
- het gebruik van de Kennisbank (zoals voorgesteld in het sociaal investeringspakket) om goede praktijken op het vlak van stakeholderbetrokkenheid te documenteren en zichtbaar te maken;
- het Europees netwerk inzake sociaal beleid (eens opgericht) aanmoedigen om regelmatig verslag uit te brengen over interessante ontwikkelingen in de lidstaten en eventuele zwaktes van stakeholderbetrokkenheid vast te stellen;
- het inzetten van de nieuwe ambtenaren van het Europees semester in het bureau van de Europese Commissie om dit thema in de belangstelling te plaatsen en het belang van stakeholderbetrokkenheid te promoten.

Een andere maatregel voor een bijdrage op EU-niveau betrof een grotere inzet van de **Structurele fondsen** om de deelname van belanghebbenden aan de beleidsvorming van de nodige middelen te voorzien, en vooral dan van mensen in armoede en de organisaties die met hen werken. Ook werd er voorgesteld om het nieuwe partnerschapsbeginsel van het ESF aan te passen en uit te voeren op nationaal niveau, zodat fondsen gebruikt worden voor inclusieve groei.

E. Conclusies en geleerde lessen

In dit hoofdstuk worden de tien belangrijkste conclusies en geleerde lessen van deze peer review samengevat. In de vorige hoofdstukken werden de meeste lessen meer in detail besproken.

Het Belgisch Platform, een waardevol initiatief

Het Belgisch Platform is een belangrijk initiatief dat waardevolle lessen aanreikt over het daadwerkelijk betrekken van belanghebbenden bij het Europa 2020-proces en hiermee samenhangende nationale processen ter bestrijding van armoede en sociale uitsluiting. Omdat het platform zich nog in een relatief vroeg stadium bevindt, moeten sommige aspecten nog verder uitgewerkt worden en is het belangrijk om open te staan voor nieuwe behoeften en werkwijzen. De belangrijkste uitdaging is het vergroten van de impact op de beleidsontwikkeling en het Belgisch nationaal hervormingsprogramma en nationaal sociaal verslag. Dit vereist een sterkere (politieke) status en meer zichtbaarheid. In dit opzicht zou het nuttig kunnen zijn om de legale status te versterken, zodat er tijdens de uitwerking van het beleid rekening met de aanbevelingen van het platform gehouden moet worden. De status zou ook verbeterd kunnen worden wanneer de EU de potentiële sleutelrol van het Belgisch Platform met betrekking tot het behalen van de Europa 2020-doelstellingen in België zou erkennen. Een cruciale les uit het verleden leert echter dat bij de ontwikkeling van een dergelijk mechanisme rekening gehouden moet worden met de bestaande politieke en culturele context, en dat men niet overdreven ambitieus te werk moet gaan, maar eerder pragmatisch en realistisch.

31

Stakeholderbetrokkenheid: essentieel voor meer sociale inclusie

Omdat de economische crisis en de besparingsmaatregelen tot een toename en vererping van armoede en sociale uitsluiting geleid hebben, is het noodzakelijk dat stakeholders meer betrokken worden bij de uitvoering van de Europa 2020-strategie. Meer stakeholderbetrokkenheid is belangrijk omwille van de volgende vijf hoofdredenen: ten eerste leidt het tot betere beleidsmaatregelen, ten tweede zal het de kans op het behalen van de EU-armoededoelstellingen verhogen, ten derde hebben mensen die armoede en sociale uitsluiting ervaren het fundamenteel recht om betrokken te worden bij het uitwerken van beleidsmaatregelen die hen betreffen, ten vierde kan dit helpen om tegen de groeiende perceptie dat de EU democratisch tekort schiet in te gaan door de representatieve democratie uit te breiden en te verbeteren door een versterkt participatief element, ten vijfde zal het betrekken van belanghebbenden de aandacht en steun voor het EU-engagement op het gebied van sociaal beleid vergroten.

Het belang van politiek leiderschap en de status van stakeholderbetrokkenheid

Politiek engagement en leiderschap zijn essentieel om stakeholders succesvol te kunnen betrekken bij het opstellen van beleidsmaatregelen in verband met sociale inclusie. Het is immers zeer belangrijk om ervoor te zorgen dat overlegmechanismen de vereiste status en zichtbaarheid hebben binnen de bestaande beleidsontwikkeling in het land.

Het creëren van een cultuur van betrokkenheid

Formele regelingen voor stakeholderbetrokkenheid (zoals het Belgisch Platform) zouden de top van de ijsberg moeten zijn. Doeltreffende stakeholderbetrokkenheid moet voortbouwen op een participatiecultuur die het betrekken van belanghebbenden op alle niveaus (nationaal, regionaal, lokaal) en tijdens alle fasen van het beleidsvormingsproces (voorbereiding, uitvoering en monitoring) stimuleert. Hiervoor moeten alle betrokkenen de vaardigheden verwerven om hun participatie te ondersteunen.

Een brede definitie van stakeholders

Gezien het multidimensionale karakter van zowel armoede als sociale uitsluiting is het belangrijk om stakeholders uit alle beleidsdomeinen (economisch en maatschappelijk), bestuursniveaus (nationaal, regionaal en lokaal) en alle sectoren (publiek, privaat, sociale partners, ngo's, academici en mensen in armoede) te betrekken.

Duidelijkheid over de rol en resultaten

Om teleurstellingen te vermijden is het belangrijk om vanaf het begin duidelijkheid te scheppen over de positie van het platform, het doel van stakeholderbetrokkenheid en de status van de resultaten en aanbevelingen. Na een tijd zou de inbreng van de betrokkenen een impact op het beleid moeten hebben en zouden de resultaten van het overleg kenbaar gemaakt moeten worden. Achteraf zou er feedback moeten gegeven worden over welke inbreng gebruikt werd tijdens de beleidsvorming (en welke niet). Daarnaast moet de impact van de stakeholderbetrokkenheid op regelmatige tijdstippen geëvalueerd en besproken worden.

32

Meer steun voor de participatie van mensen in armoede

De deelname van mensen in armoede, op wie de inspanningen van de EU en de lidstaten ter bestrijding van armoede en sociale uitsluiting gericht zijn, is van groot belang. Om dit te bereiken moet er een evenwicht bestaan tussen enerzijds openheid en toegankelijkheid, en anderzijds de ontwikkeling van geschikte structuren. Tegelijkertijd moeten problemen in verband met representativiteit opgelost worden en moet men middelen, steun en capaciteitsopbouw voorzien. Daarnaast moet er voldoende tijd gegeven worden om hun deelname voor te bereiden.

Verderzetting en versterking van de EU-steun voor meer stakeholderbetrokkenheid

De EU zou in het kader van Europa 2020 een permante dialoog moeten blijven stimuleren, bijvoorbeeld door de jaarlijkse groeianalyse, door het belang ervan bij de voorbereiding en monitoring van de nationale hervormingsprogramma's (zowel de economische als sociale aspecten) te onderstrepen, tijdens het proces van de landenspecifieke aanbevelingen en bij de ontwikkeling van de nationale strategische verslagen. Stakeholderbetrokkenheid binnen het Europees platform tegen armoede en sociale uitsluiting zou verder versterkt moeten worden. Tenslotte zou het betrekken van belanghebbenden een hoofdelement binnen de monitoring van de sociale dimensie van de EMU en het Europees semester moeten worden.

Meer steun van de Commissie en het Sociaal beschermingscomité

De EU zou meer praktische steun kunnen geven door middel van de EU-fondsen en zo participatie op alle niveaus stimuleren. Ook kan de EU de oprichting van meer nationale platformen aanmoedigen. Het werk van deze platformen zou vervolgens kunnen bijdragen tot het Europees platform tegen armoede en sociale uitsluiting. De EU zou in de toekomst meer uitwisseling en wederzijds leren kunnen promoten door bijvoorbeeld goede praktijken via de Kennisbank in de kijker te zetten, in de rapporten van het Europees netwerk voor sociaal beleid en door de organisatie van meer peer reviews en initiatieven op het vlak van sociale innovatie. Dergelijke instrumenten kunnen de lidstaten helpen om hun eigen activiteiten uit te bouwen en een basis leggen voor de toezichtsregelingen in het kader van het Europees Semester.

De inzet van goede praktijken en verderzetting van de dialoog

Er bestaan veel goede praktijken over het betrekken van stakeholders op het gebied van sociale inclusie en er zijn ook veel gelegenheden voor wederzijds leren. De dialoog die door deze peer review over het Belgisch Platform in gang gezet werd, zou verdergezet en verdiept moeten worden.

F. Bijdrage van de peer review tot Europa 2020 en het sociaal investeringspakket

Het Belgisch Platform werd specifiek opgericht om de betrokkenheid van stakeholders bij het Europees proces inzake sociale inclusie, meer bepaald de Europa 2020-strategie, de sociale OCM en het sociaal investeringspakket, te verbeteren. In dit opzicht bleek de peer review zeer relevant te zijn.

Eerst en vooral diende de peer review om het belang van stakeholderbetrokkenheid bij het Europees proces vanuit het perspectief van sociale inclusie te onderbouwen. De peer review wees erop dat het belang van stakeholderbetrokkenheid in het Verdrag van Lissabon, de Europese 2020-strategie, de sociale doelstellingen van de EU, het sociaal investeringspakket en de aanbeveling over investeren in kinderen benadrukt wordt. Zo verwees de peer review bijvoorbeeld naar het belang van stakeholderbetrokkenheid in het sociaal investeringspakket dat de lidstaten oproept om “relevante actoren sterker bij het opstellen, uitvoeren en beoordelen van beleidsmaatregelen te engageren.” Het promoten van actieve inclusie ligt aan de basis van het sociaal investeringspakket en wordt gezien als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle actoren op het terrein, zoals organisaties uit het middenveld, mensen in armoede, ngo’s, lokale overheden en de private sector. De peer review beklemtoonde dat stakeholderbetrokkenheid een bindende vereiste is binnen het EU-proces van sociale inclusie, en geen optioneel bijkomend punt; het is van centraal belang voor het Europees semester en de uitvoering van het sociaal investeringspakket.

34

Ten tweede ging de peer review verder dan er enkel op te wijzen dat stakeholderbetrokkenheid een onderdeel is van Europa 2020 en het sociaal investeringspakket. Nadrukkelijk werd het argument onderstreept dat de oorzaken van de zwakke sociale dimensie van Europa 2020 gedeeltelijk liggen in het inadequaat betrekken van de diverse belanghebbenden. Dit gebrek aan engagement is een onderdeel van het groeiend democratisch tekort van de EU. Als dit probleem niet aangepakt wordt, zal het de steun voor initiatieven zoals Europa 2020 en het sociaal investeringspakket, en dus uiteindelijk ook sociaal Europa, ondermijnen.

Ten derde verduidelijkte de peer review verschillende sterke en zwakke aspecten van bestaande benaderingen in verband met stakeholderbetrokkenheid binnen Europa 2020. Daarnaast werd erop gewezen dat talrijke lidstaten belanghebbende partijen beter moeten betrekken. Dit vormt een belangrijke uitdaging voor de toekomstige realisatie van Europa 2020 en het sociaal investeringspakket. Om de sociale dimensie van het Europees semester te versterken is het essentieel dat deze uitdaging aangepakt wordt. Een eerste belangrijke stap is een betere monitoring en rapportering over de geboekte vooruitgang op het gebied van stakeholderbetrokkenheid en de uitvoering van Europa 2020 en het sociaal investeringspakket

Ten vierde toonde de peer review aan dat de uitwisseling van informatie en ervaringen tussen de lidstaten onderling een waardevol onderdeel van de sociale OCM vormt. Dit was een aanleiding om het besef te versterken dat de sociale OCM een belangrijke rol kan spelen bij het onderbouwen van de sociale dimensie van Europa 2020 via dergelijke leerinitiatieven en instrumenten zoals de nationale sociale verslagen.

Tenslotte vormde de peer review een zeer concrete bijdrage tot Europa 2020 en het sociaal investeringspakket door een hele reeks aan praktische lessen en suggesties over de manier waarop lidstaten hun acties op dit vlak kunnen verbeteren aan te reiken. Tijdens de bijeenkomst werden talrijke concrete lessen vermeld over hoe de Commissie en het Sociaal beschermingscomité stakeholderbetrokkenheid kunnen bevorderen. Dit werd uitvoerig beschreven in de voorafgaande hoofdstukken.

Bronnen

Combat Poverty Agency (2000): Guidelines for Effective Involvement, Combat Poverty Agency, Dublin.

Combat Poverty Agency (2000), Practice to policy – models for involving excluded people: learning from five EU Member States, Dublin. <http://www.combatpoverty.ie/publications/conferencepapers.htm>

Combat Poverty Agency (2006), Better policies, better outcomes: promoting mainstreaming social inclusion, Combat Poverty Agency, Dublin. http://www.cpa.ie/publications/Better-PoliciesBetterOutcomes-MSI_2006.pdf

Eurochild (2013), The 2013 National Reform Programmes from a child poverty and well-being perspective, Eurochild, Brussels. http://www.eurochild.org/fileadmin/ThematicPriorities/Crisis/Eurochild%20updates/Eurochild_NRP_2013_analysis.pdf

Europees Economisch en Sociaal Comité (2011), Strengthening EU cohesion and EU social policy coordination through the new horizontal social clause in Article 9 TFEU, EESC Opinion, CESE 1591/2011 - SOC/407. <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.soc-opinions.14961>

Europees netwerk tegen armoede (2012), Breaking Barriers – Driving Change - Case studies of building participation of people experiencing poverty, Brussels. <http://www.eapn.eu/images/stories/docs/eapn-books/2012-participation-book-en.pdf>

Europees netwerk tegen armoede (2013), Widening the Gap, EAPN assessment of the National Reform Programmes 2013. <http://www.eapn.eu/images/stories/docs/NRPs/2013-EAPN-NRP-Report.pdf>

Europees sociaal netwerk (2012) Are adequate and affordable social services a priority in Europe 2020? ESN assessment of the National Reform Programmes 2012, Brighton. <http://www.esn-eu.org/news/130/index.html>

Europese Commissie (1999): Interim Report on the implementation of the medium-term Community Action Programme, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, Luxemburg.

Europese Commissie (2002), Joint report on social inclusion, Europese Commissie, Brussel.

Europese Commissie (2004), Joint report on social inclusion, Europese Commissie, Brussel.

Europese Commissie (2008), A renewed commitment to social Europe: Reinforcing the Open Method of Coordination for Social Protection and Social Inclusion, Commission Communication COM(2008) 418 final, Brussel.

Europese Commissie (2010), Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth, Communication COM(2010) 2020 final, Brussel. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>

Europese Commissie (2010b), The European Platform against Poverty and Social Exclusion: A European framework for social and territorial cohesion, SEC(2010) 1564 final, Brussel.

Europese Commissie (2012), Guidance for the National Reform Programmes – 2012 update.

Europese Commissie (2013), Towards Social Investment for Growth and Cohesion – including implementing the European Social Fund 2014-2020, Commission Communication COM(2013) 83 final, Brussel. <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=9761&langId=en>

Europese Commissie (2013b), Investing in children: breaking the cycle of disadvantage, Commission Recommendation, 2013/112/EU, Brussel. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:059:0005:0016:EN:PDF>

Europese Commissie (2013c), Social Investment Package Follow-up on the implementation by the Member States of the 2008 European Commission recommendation on active inclusion of people excluded from the labour market - Towards a social investment approach, Commission Staff Working Document SWD(2013) 39 final, Brussel. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SWD:2013:0039:FIN:EN:PDF>

Europese Commissie (2013d), Annual Growth Survey 2014, Communication from the Commission: COM(2013) 800 final. http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/annual-growth-surveys/index_en.htm

Frazer H., Marlier E. en Nicaise I. (2010), A social inclusion roadmap for Europe 2020, Garant, Antwerpen.

Frazer H. en Marlier E. (2011), Assessment of Progress towards the Europe 2020 social inclusion objectives, EU-netwerk van onafhankelijke deskundigen inzake maatschappelijke integratie, Europese Commissie, Brussel.

Frazer H. en Marlier E. (2012), Assessment of Progress towards the Europe 2020 social inclusion objectives, EU-netwerk van onafhankelijke deskundigen inzake maatschappelijke integratie, Europese Commissie, Brussel.

Inbas GmbH en Engender asbl (2010), Study on Stakeholders' Involvement in the Implementation of the Open Method of Coordination (OMC) in Social Protection and Social Inclusion, Inbas GmbH / Engender asbl. <http://www.stakeholders-socialinclusion.eu/site/en/finrep>

Marlier E, Natali D. en Van Dam R. (2010). Europe 2020: Towards a more Social EU?, Brussel: P.I.E. Peter Lang.

Schepers W. en Nicaise I. (2013), Assessment of progress towards the Europe 2020 objective: a study of national policies, EU-netwerk van onafhankelijke deskundigen inzake maatschappelijke integratie.

Service de lutte contre la pauvreté, la précarité et l'exclusion sociale (2003), La participation politique et le Plan d'action national inclusion sociale: du pain sur la planche. Méthode et conditions, Brussel. <http://www.luttepauvrete.be/publications/PANfinalfr.pdf>

Comité voor sociale bescherming (2011), Opinion of the Social Protection Committee on reinvigorating the social OMC in the context of the Europe 2020 Strategy, with a view to the session of the Council (EPSCO) op 17 juni 2011.

Swinnen H. (2007), Peer Review: The NAPinclusion Social Inclusion Forum, Dublin 15-16 november 2007, Peer Review in Social Inclusion.

Europese Commissie

Het Belgisch Platform tegen armoede en sociale uitsluiting EU2020

Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie
2014 — 38 blz. — 17,6×25 cm

ISBN 978-92-79-36738-0

doi: 10.2767/13946

Deze publicatie is beschikbaar in een elektronische versie in het Engels, Frans, Duits en Nederlands.

HOE KOM IK AAN EU-PUBLICATIES?

Gratis publicaties:

- bij de EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- bij de vertegenwoordigingen en delegaties van de Europese Unie.
Ga voor de contactgegevens naar <http://ec.europa.eu> of stuur een fax naar +352 2929-42758.

Betaalde publicaties:

- bij de EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Betaalde abonnementen (bv. jaarreeksen van het Publicatieblad van de Europese Unie en de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie):

- via een van de verkoopkantoren van het Bureau voor publicaties van de Europese Unie (http://publications.europa.eu/others/agents/index_nl.htm).

Het Belgisch Platform tegen armoede en sociale uitsluiting EU2020

Gastland: **België**

Deelnemende landen: **Oostenrijk – Bulgarije – Tsjechische Republiek – Finland –
Ierland – Malta**

Het begin van de economische crisis heeft geleid tot een hoger armoederisico in Europa en dit heeft de noodzaak van armoedebestrijding nog dringender gemaakt. Midden januari 2014 vond er een peer review in Brussel plaats over de aanpak in België waar het Platform tegen armoede en sociale uitsluiting verschillende stakeholders samenbrengt om beleidsaanbevelingen te formuleren.

De activiteiten van het Belgisch Platform zijn zo opgevat dat ze kunnen worden opgenomen in de Europa 2020-strategie, waarvan het Europees platform tegen armoede en sociale uitsluiting één van de zeven kerninitiatieven is. Sinds 2011 brengt het Belgisch platform vier keer per jaar verschillende deelnemers samen, o.a. regeringsvertegenwoordigers, sociale partners, maatschappelijke dienstverleners, ngo's en - uitermate belangrijk - mensen die in armoede leven. Hoewel het platform niet bevoegd is voor beleidsontwikkeling, vormt het een belangrijk platform voor dialoog en vestigt het de aandacht op het Europees kader voor de bestrijding van sociale uitsluiting.

